— Grau
en **Llengües Aplicades**

— Grau
en **Traducció i Interpretació**

Treball de Fi de Grau

Vocabulari del col·lectiu LGBT+ per a infants de primària

Infografia per a infants: *Descobrim el col·lectiu LGBT+*

Mariona Amengual Obrador

Tutora: Rosa Estopà

Curs 2022-2023

Universitat Pompeu Fabra Barcelona

Facultat de Traducció i Ciències del Llenguatge

Agraïments

Als nens i nenes de cinquè de primària dels CEIP Anselm Turmeda, CEIP de Pràctiques, CEIP Gabriel Vallseca i CEIP Robines. Sense la vostra col·laboració aquest treball no hauria estat possible. També a totes les mestres que heu portat la tasca definidora de termes LGBT a les aules.

A la Rosa Estopà per haver-me guiat durant tot el procés i per haver-me introduït a la teva metodologia de la lexicografia escolar. No només em vas acollir mesos tard, sinó que m'has continuat ajudant malgrat tots els imprevistos i dificultats.

A la Carme Bach, per haver-me escoltat, entès i permès fer un treball de què estar orgullosa.

A les 150 persones que heu respost el formulari i a través de les vostres propostes de millora heu fet que el vocabulari sigui encara més inclusiu.

A n'Aina, per ajudar-me a fer de científica quan no sabia per on començar.

A na Paula, na Silvia i en Yago per ser-hi sempre i per totes les opinions i propostes de millora que han fet que aquest treball tingui cara i ulls.

A la meva família per ensenyar-me des de sempre a estimar tothom i per donar-me suport sempre amb tot allò que faig.

I a tothom que d'una manera o d'altra m'ha ajudat durant aquests cinc mesos.

Moltes gràcies!

Resum

El col·lectiu LGBT cada cop té més representació terminològica en els diccionaris de referència, tant de llengua general com especialitzada, però hi ha una manca de recursos adequats als estudiants d'educació primària. Per tant, cal un treball que investigui com es pot introduir el lèxic LGBT a les escoles. Per resoldre aquest buit, ens proposem confeccionar un vocabulari i una infografia que introdueixin una part de la terminologia de l'àmbit de manera adequada a les edats dels infants. L'enfocament és general, ja que plantegem una introducció a la diversitat d'orientació de gènere i d'identitat de gènere, no una mostra completa de totes les realitats LGBT. Per assolir els objectius de l'estudi, partim de la metodologia desenvolupada dins del projecte *Jugant a definir la ciència*. En primer lloc, fem una recollida de dades a quatre escoles en què nens de cinquè de primària expliquen i dibuixen els termes d'estudi; en segon lloc, analitzem les dades recollides i, en tercer lloc, creem definicions a partir de l'imaginari, les estructures sintàctiques, el lèxic i els dibuixos usats prèviament pels estudiants. Seguidament, fem una enquesta de valoració de les definicions elaborades per assegurar que representen rigorosament les realitats del col·lectiu LGBT i que són adequades a les necessitats del col·lectiu infantil. Un cop enllestit el primer vessant del treball, desenvolupem la segona part, una infografia feta a partir de les dades extretes del vocabulari en forma de pàgina web. Els resultats de l'estudi sobre la lexicografia escolar LGBT són el vocabulari en què es defineixen tretze termes —*asexual*, *bisexual*, *col·lectiu LGBT+*, *dona*, *gai*, *gènere*, *home*, *homosexual*, *lesbiana*, *no-binari*, *sexe*, *sortir de l'armari* i *trans*— i la infografia en què es relacionen els termes del vocabulari. Addicionalment, les valoracions de l'enquesta que s'ha dut a terme ratifiquen que les aplicacions són adequades per a estudiants de primària, ja que poden tenir repercussions positives sobre la introducció del col·lectiu LGBT a les escoles. Per això, l'adequació del vocabulari i la infografia a les necessitats dels nens fa que els productes puguin ser més incidents en l'ensenyament primari. En conclusió, s'ha pogut emplenar el buit detectat en els recursos didàctics adequats a les necessitats dels infants pel que fa al col·lectiu LGBT.

Paraules clau: terminologia, lexicografia escolar, col·lectiu LGBT, vocabulari, infografia, recursos didàctics, educació primària

Resumen

El colectivo LGBT tiene cada vez más representación terminológica en los diccionarios de referencia, tanto de lengua general como especializada, pero no hay recursos adecuados para los estudiantes de educación primaria. Por lo tanto, es necesario un trabajo que investigue como se puede introducir el colectivo LGBT en las escuelas. Para resolver este vacío, nos proponemos confeccionar un vocabulario y una infografía que introduzcan una parte de la terminología del ámbito de manera adecuada a las edades de los niños. El enfoque es general, ya que planteamos una introducción a la diversidad de orientación de género y de identidad de género, no una muestra completa de todas las realidades LGBT. Para conseguir los objetivos de estudio, partimos de la metodología desarrollada dentro del proyecto *Jugant a definir la ciencia*. En primer lugar, recogemos datos en cuatro escuelas en las que niños de quinto de primaria explican y dibujan los términos de estudio; en segundo lugar, analizamos los datos recogidos y, en tercer lugar, creamos definiciones a partir del imaginario, las estructuras sintácticas, el léxico y los dibujos usados previamente por los estudiantes. Seguidamente, hacemos una encuesta de valoración de las definiciones elaboradas para asegurar que representan rigurosamente las realidades del colectivo LGBT y que son adecuadas a las necesidades del colectivo infantil. Una vez terminada la primera vertiente del trabajo, desarrollamos la segunda parte, una infografía hecha a partir de los datos extraídos del vocabulario en formato de página web. Los resultados del estudio sobre lexicografía escolar LGBT son el vocabulario donde se definen trece términos en catalán —*asexual*, *bisexual*, *colectivo LGBT+*, *gay*, *género*, *hombre*, *homosexual*, *lesbiana*, *mujer*, *no-binario*, *salir del armario*, *sexo* y *trans*— y la infografía donde se relacionan los términos del vocabulario. Adicionalmente, las valoraciones de la encuesta que se ha llevado a cabo ratifican que las aplicaciones son adecuadas para estudiantes de primaria, ya que pueden tener repercusiones positivas sobre la introducción del colectivo LGBT en las escuelas. Por eso, la adecuación del vocabulario y la infografía a las necesidades de los niños hace que los productos puedan ser más incidentes en la enseñanza primaria. En conclusión, se ha podido llenar el vacío detectado en los recursos didácticos adecuados a las necesidades de los niños en lo referente al colectivo LGBT.

Palabras clave: terminología, lexicografía escolar, colectivo LGBT, vocabulario, infografía, recursos didácticos, educación primaria

Abstract

Even though the LGBT community's terminological representation in general and technical dictionaries is growing, there is a lack of appropriate resources for elementary school students. Therefore, an investigation of how LGBT lexicon can be introduced in schools is needed. To solve this void, we aim to create a vocabulary and an infographic that introduces part of this field's terminology appropriately to kids. We have taken a general approach given that we are aiming to introduce the different sexual orientations and gender identities that exist, rather than showcasing every reality within the LGBT community. To achieve our objectives, we use the methodology developed for the *Jugant a definir la ciència* project. Firstly, we collect data from fifth grade students from four different elementary school in which they explain and draw the terms of study; secondly, we analyze the collected data and, thirdly, we create definitions from the preexisting ideas, syntax, lexicon, and drawings used previously by the students. Afterward, we make a survey to assess the definitions to assure they represent rigorously the realities within the LGBT community and to make sure they are appropriate to the needs of children. Once this first component of the thesis is done, we develop the second one, an infographic made with the data extracted from the vocabulary as a website. The results of this school lexicography LGBT introduction are the Catalan vocabulary in which thirteen words are defined —*asexual*, *bisexual*, *come out of the closet*, *gay*, *gender*, *homosexual*, *lesbian*, *LGBT+ community*, *man*, *non-binary*, *sex*, *trans*, and *woman*—, and an infographic where the terms are linked to one another. Additionally, the assessment extracted from the survey ratifies that the applications are appropriate for elementary school students, so they can have positive repercussions on the introduction of the LGBT community in schools, given that having an appropriate vocabulary and infographic makes the resources more incident in elementary education. In conclusion, we were able to fill the void detected in appropriate educational resources for kids in reference to the LGBT community.

Keywords: terminology, school lexicography, LGBT community, vocabulary, infographic, educational resource, primary education

Índex

1. Introducció 1
1.1. Història del col·lectiu LGBT 1
1.2 Justificació i motivació 2
1.3. Objectius i supòsits de partida 3
1.4. Estructura 3
2. Marc teòric 3
2.1. Unitats lèxiques 4
2.2. Lèxic LGBT 5
2.3. Lexicografia escolar 7
2.4. Infografia 8
3. Creació del vocabulari 9
3.1. Metodologia 9
3.1.1. Selecció de termes 9
3.1.2. Confecció de corpus 10
3.1.2.1. Centres que participen en l'estudi 10
3.1.2.2. Recollida de dades 12
3.1.3. Processament de dades 13
3.2. Anàlisi i discussió de les dades 13
3.2.1. *Asexual* 14
3.2.2. *Bisexual* 16
3.2.3. *Col·lectiu LGBT+* 17
3.2.4. *Gai* 19
3.2.5. *Gènere* 20
3.2.6. *Homosexual* 22
3.2.7. *Lesbiana* 23
3.2.8. *Sexe* 24
3.2.9. *Sortir de l'armari* 25
3.2.10. *Trans* 26
3.3. Consideracions generals 28
4. Valoració del vocabulari 30
4.1. Dades quantitatives 31
4.2. Propostes de millora de les definicions 33
4.3. Definicions definitives 39
5. Creació de la infografia 53

5.1. Metodologia 53
5.2. Confecció de la infografia 53
5.2.1. Organització de la informació 54
5.2.2. Aspectes formals 58
5.2.3. Adaptació de les dades 60
6. Valoració de la infografia 62
6.1. Dades quantitatives 63
6.2. Comentaris dels canvis proposats 67
6.3. Infografia definitiva 68
7. Conclusions 68
8. Referències bibliogràfiques 72
9. Annexos 76
9.1. Model de fitxa adaptada del projecte *Jugant a definir la ciència* 76
9.2. Model d'autorització de les famílies 77
9.3. Fitxes de les definicions de les escoles 77
9.4. Excel amb la transcripció de la informació de les fitxes 77
9.5. Captures de pantalla de les preguntes del formulari 78
9.6. Excel amb les dades del formulari 78

Índex de taules

Taula 1. Resum de les dades de les escoles col·laboradores 12
Taula 2. Primera versió de la fitxa d'*asexual* 15
Taula 3. Primera versió de la fitxa de *no-binari* 16
Taula 4. Primera versió de la fitxa de *bisexual* 17
Taula 5. Primera versió de la fitxa de *col·lectiu LGBT+* 19
Taula 6. Primera versió de la fitxa de *gai* 20
Taula 7. Primera versió de la fitxa de *gènere* 21
Taula 8. Primera versió de la fitxa d'*homosexual* 23
Taula 9. Primera versió de la fitxa de *lesbiana* 24
Taula 10. Primera versió de la fitxa de *sexe* 25
Taula 11. Primera versió de la fitxa de *sortir de l'armari* 26
Taula 12. Primera versió de la fitxa de *trans* 28
Taula 13. Primera versió de la fitxa de *dona* 29
Taula 14. Primera versió de la fitxa d'*home* 29
Taula 15. Fitxa definitiva d'*asexual* 40
Taula 16. Fitxa definitiva de *bisexual* 41
Taula 17. Fitxa definitiva de *col·lectiu LGBT+* 42
Taula 18. Fitxa definitiva de *dona* 43
Taula 19. Fitxa definitiva de *gai* 44
Taula 20. Fitxa definitiva de *gènere* 45
Taula 21. Fitxa definitiva d'*home* 46
Taula 22. Fitxa definitiva d'*homosexual* 47
Taula 23. Fitxa definitiva de *lesbiana* 48
Taula 24. Fitxa definitiva de *no-binari* 49
Taula 25. Fitxa definitiva de *sexe* 50
Taula 26. Fitxa definitiva de *sortir de l'armari* 51
Taula 27. Fitxa definitiva de *trans* 52
Taula 28. Resum dels trets definidors de la infografia 53
Taula 29. Equivalències entre el terme i les columnes 78

Índex de figures

Figura 1. Puntuacions mitjanes globals de les definicions 31
Figura 2. Puntuacions mitjanes pel que fa a cada definició segons persones de dins i de fora del col·lectiu LGBT 32
Figura 3. Puntuacions mitjanes pel que fa a cada definició segons mestres i no mestres 33
Figura 4. Primera secció de la infografia 54
Figura 5. Text de la finestra de la presentació 55
Figura 6. Text de la finestra del funcionament 55
Figura 7. Entrada de *col·lectiu LGBT+* 55
Figura 8. Exemple de la secció de les orientacions sexuals 56
Figura 9. Exemple de la secció de les identitats de gènere 57
Figura 10. Secció de *sortir de l'armari* 57
Figura 11. Principi de l'apartat de dibuixos 58
Figura 12. Finestra de l'entrada de *dona* 59
Figura 13. Finestra de la bandera de l'orgull bisexual 60
Figura 14. La navegació dins la infografia és intuïtiva 63
Figura 15. La infografia és estèticament bonica 64
Figura 16. La informació de la infografia està organitzada de manera clara 64
Figura 17. La infografia és adequada per a estudiants del darrer cicle de primària 65
Figura 18. La infografia és un bon recurs per introduir el col·lectiu LGBT+ a nens i nenes 66
Figura 19. La infografia és un bon recurs per introduir el col·lectiu LGBT+ a persones de totes les edats 66
Figura 20. La infografia m'ha ajudat a entendre millor alguns conceptes del col·lectiu LGBT+ 67
Figura 21. Model de la fitxa de definició 76
Figura 22. Model de l'autorització 77

1. Introducció

En aquest treball de doble grau integrat busquem crear dos recursos de lexicografia escolar sobre el col·lectiu LGBT[1]. D'una banda, pel que fa al treball del grau de Traducció i Interpretació, desenvoluparem un vocabulari amb la metodologia *Jugant a definir la ciència* a partir de l'imaginari d'infants de cinquè de primària. D'altra banda, pel que fa al treball del grau de Llengües Aplicades, dissenyarem una infografia a partir del vocabulari del primer treball. Aquests dos recursos treballen el lèxic i formen un producte final que es pot utilitzar a les escoles per introduir el col·lectiu LGBT. Tots dos treballs tenen els mateixos objectius i metodologia, ja que partim d'una metodologia que ja s'havia aplicat en la construcció de diccionaris i infografies.

1.1. Història del col·lectiu LGBT

Les identitats de gènere i orientacions sexuals que comprenen el col·lectiu LGBT sempre han existit, però no ha estat fins al segle passat que aquestes persones han pogut viure de manera oberta. L'acceptació de la diversitat entre les persones que formen el col·lectiu va començar després dels aldarulls de Stonewall, el 28 de juny de 1969 a Nova York. Aquesta època es considera la tercera fase del moviment gai i està marcada per la lluita social i la revolució a diversos països (Fluvià, 2013), i és gràcies a ella que avui dia el col·lectiu pot viure obertament i és acceptat a molts països del món. Fluvià (2013: 60) també constata que «després de les reformes dels codis civil i penal i l'aprovació, al Parlament espanyol, del matrimoni i l'adopció, els gais i les lesbianes hem esdevingut ciutadans de primera, sense cap mena de discriminació legal i ara la tasca del col·lectius [sic] és la lluita contra l'homofòbia, encara arrelada en les ments de molta gent».

Addicionalment, hi ha tres altres dates dels darrers anys que també exemplifiquen la història de discriminació i com són de recents els drets del col·lectiu LGBT. En primer lloc, el 1990, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va eliminar l'homosexualitat de la llista de malalties mentals; en segon lloc, el 2005, es va publicar la llei que permet el matrimoni homosexual a Espanya, i, en tercer lloc, el 2011, el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides va adoptar una resolució que advoca per posar fi a la discriminació per orientació sexual o identitat de gènere. Aquesta informació mostra que

[1] La sigla *LGBT* presenta variació i en aquest estudi usem *LGBT* perquè és el primer lema que apareix al Termcat, sense que això comporti cap intenció de discriminar ningú. De totes maneres, cal destacar que a l'inici de l'estudi vam utilitzar la sigla *LGBTI*, ja que és la que utilitza el Centre LGTBI de Barcelona, i a l'annex encara es poden trobar alguns casos en què apareix *LGTBI i no LGBT.*

hi ha hagut molts avenços, però encara queda molta feina per fer per arribar a una societat que accepti tota la diversitat del col·lectiu LGBT.

1.2 Justificació i motivació

Amb el creixement de l'acceptació de les identitats del col·lectiu, cada cop hi ha més lèxic que el defineix, així que també hi ha un increment en els recursos lingüístics que tenen en compte la realitat social de la gent LGBT. Com afirma Costa Carreras (2022: 35), «el català ha de servir per a parlar de tot i l'IEC ha d'incloure tots els grups». Això no obstant, hi ha una clara manca de recursos enfocats a les necessitats de la població més petita i és per això que la proposta d'un primer vocabulari fet per i per a nens[2] i d'una infografia a partir dels seus coneixements és una manera d'introduir de manera natural certs conceptes a les escoles. Adequar dos recursos sobre el col·lectiu LGBT a les necessitats dels estudiants del tercer cicle d'educació primària pot facilitar la comprensió de les diferents realitats d'orientació sexual i d'identitat de gènere que conviuen al món.

Addicionalment, aquest estudi encaixa en la línia de treball dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) 2030 dins tres categories diferents: educació de qualitat (4), igualtat de gènere (5), i reducció de les desigualtats (10). Els ODS formen part de la implementació de l'Agenda 2030 que té com a objectiu, entre d'altres, combatre les desigualtats, protegir els drets humans i construir societats inclusives.

Així mateix, considerem important introduir el col·lectiu LGBT a les aules de primària perquè això permet introduir maneres de viure que potser alguns infants no coneixen, però que existeixen al món. A més d'això, apropar el lèxic LGBT a les escoles pot ajudar a disminuir la discriminació i, en alguns casos, l'assetjament d'infants que formen part d'aquest col·lectiu. Finalment, pretenem superar el repte que suposa fer arribar aquests coneixements a un públic infantil i, en concret, volem aplicar la metodologia científica proposada en el marc del projecte *Jugant a definir la ciència* (http://defciencia.iula.upf.edu/) en l'estudi d'un àmbit nou, ja que fins ara s'ha centrat en la ciència en general i en la medicina amb l'elaboració de diccionaris (Estopà, 2013; Estopà, 2018) i altres recursos.

[2] Utilitzem el masculí genèric en aquest treball per motius de cohesió i d'extensió sense cap intenció de discriminar cap gènere.

1.3. Objectius i supòsits de partida

Per dur a terme aquests treballs de recerca, ens proposem aquests cinc objectius:

1. Crear dos recursos —un vocabulari i una infografia— per introduir el col·lectiu LGBT a infants del tercer cicle de primària.
2. Entendre l'imaginari infantil existent sobre el col·lectiu LGBT.
3. Adequar els recursos a les necessitats dels nens.
4. Implementar la metodologia del projecte *Jugant a la ciència* a un àmbit nou.
5. Introduir els termes fonamentals d'aquest node de coneixement: *asexual*, *bisexual*, *col·lectiu LGBT+*, *gai*, *gènere*, *homosexual*, *lesbiana*, *sexe*, *sortir de l'armari* i *trans*[3].

En la realització d'aquest treball, partim dels supòsits de partida que els nens:

- Desconeixeran el significat d'alguns termes que hauran de definir.
- Faran interpretacions incorrectes d'alguns termes que hauran de definir.
- Mostraran tendències d'LGBT-fòbia en les definicions que ens proposaran.

1.4. Estructura

Després de la introducció, el treball compta amb el marc teòric en què es desenvolupa la literatura que utilitzarem per crear el vocabulari i la infografia; la creació del vocabulari on s'explica la metodologia que se seguirà, l'anàlisi de les dades i algunes consideracions generals; la valoració del vocabulari en què es discuteix la rebuda que han tingut les definicions a través d'una enquesta; la creació de la infografia en què s'exposa la metodologia que s'ha seguit, l'adaptació de les dades i la confecció de la infografia; la valoració de la infografia en què s'examina la rebuda del públic i, finalment, les conclusions generals a què hem arribat després de valorar el procés de creació de les dues aplicacions sobre el lèxic del col·lectiu LGBT.

2. Marc teòric

En aquest apartat exposem la literatura de què parteix aquest estudi, tant pel que fa a l'estudi de la terminologia, com al lèxic LGBT, com a la metodologia que seguirem per a la creació del vocabulari i la infografia. Cal destacar que la terminologia LGBT presenta molta variació i pot ser, fins i tot, polèmica pel que fa al significat d'algunes paraules. Com que vam detectar aquesta incertesa en el significat dels termes amb què treballem,

[3] Durant la confecció del vocabulari, es van afegir tres termes més (*dona*, *home* i *no-binari*), així que el vocabulari i la infografia tracten un total de tretze paraules.

hem optat per contrastar les dades de les definicions dels nens amb les que proporcionen altres fonts lexicogràfiques, així que partim de la informació de diccionaris de referència en català i castellà, i no d'estudis sociològics del col·lectiu, per aproximar-nos a les definicions finals.

2.1. Unitats lèxiques

Segons el *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC2), la terminologia és, en primer lloc, l''estudi de les nocions pròpies de les llengües d'especialitat i de llurs denominacions' i, en segon lloc, el 'conjunt de termes propis d'un àmbit d'especialitat'. La primera accepció, en referència a la terminologia com a estudi, va néixer com a disciplina independent i interdisciplinària al segle XX a Viena de la mà de Wüster, considerat el pare de la terminologia moderna. De totes maneres, Cabré (1999: 125) exposa que «con el paso del tiempo han surgido necesidades informativas y comunicativas nuevas, se han diversificado las aplicaciones terminológicas y se ha generalizado el conocimiento y la tecnología». Addicionalment, assenyala que «hoy la propuesta de Wüster es objeto de revisión por parte de muchos especialistas en terminología, ya que, por su carácter reduccionista e idealista, la consideran insuficiente para dar cuenta a las unidades terminológicas dentro de un marco comunicativo plural». És per això que Cabré introdueix la Teoria Comunicativa de la Terminologia (TCT) i parteix del supòsit que els termes no són unitats aïllades que constitueixen un sistema propi, sinó que s'incorporen al lèxic quan un parlant agafa el rol d'especialista (Cabré, 1999).

Des del punt de vista de la TCT, es considera que els termes són «unitats lèxiques que activen un sentit precís en un context especialitzat determinat» (Cabré, Domènech i Estopà, 2018: 76). Per això, Cabré (2011: 6) postula que «un terme no és una unitat en si mateixa, sinó que és un valor associat a totes les unitats del lèxic, de manera que cap d'elles és per si mateixa un terme, sinó que totes les paraules poder ser unitats especialitzades segons l'ús que se'n faci en un context comunicatiu». A més a més, les unitats lèxiques s'activen segons les condicions pragmàtiques d'adequació a un tipus de comunicació, fet que fa que el contingut pugui variar en funció dels trets d'adequació que hi hagi en el context d'ús (Cabré, 1999). És per aquest motiu que Estopà (2021: 99) assenyala que «el Principio de adecuación es el principio vertebrador de la metodología de trabajo de la lexicografía especializada o de la terminografía».

Un altre canvi que proposa la TCT és, segons Freixa (2002: 16), «el fet de traslladar l'efecte d'aquesta interdisciplina a la unitat terminològica i considerar-la polièdrica pel fet de ser una unitat lingüística, cognitiva i sociocultural». Per això, Cabré (1998: 61) afirma

que «una aproximación a la terminología desde la lingüística, aunque analiza el mismo objeto que si nos aproximamos a ella desde la teoría de la comunicación, no requiere necesariamente dar cuenta de los mismos aspectos de los términos». En relacionar la idea dels termes polièdrics i el Principi d'adequació, es veu que la TCT no tracta les unitats lèxiques només com a termes o paraules, sinó que combina la realitat lingüística i social que ajuden a definir cada concepte a partir de «fonaments procedents de les ciències del llenguatge, de les ciències de la cognició i de les ciències socials» (Freixa, 2002: 16). Conseqüentment, l'evolució de la terminologia com a disciplina permet que avui dia es facin diccionaris especialitzats d'àmbits que van més enllà de la ciència, com és el cas del lèxic LGBT.

2.2. Lèxic LGBT

Si reprenem la consulta del DIEC2, la segona accepció del mot *terminologia* recull l'objecte d'estudi d'aquest treball, un vocabulari concret, en aquest cas, del lèxic LGBT. En primer lloc, si ens fixem en la normativització de les unitats lèxiques d'aquesta àrea en la llengua catalana, trobem que l'octubre de 2020 l'Institut d'Estudis Catalans va anunciar la inclusió de catorze unitats lèxiques relatives al món LGBT, com, per exemple, *bifòbia* i *transgènere* al seu *Diccionari de la llengua catalana* i la modificació de la microestructura de disset entrades per eliminar-ne el biaix per raó de gènere (Costa Carreras, 2022). Posteriorment, el novembre de 2022, es van fer modificacions a alguns dels termes introduïts per ser més representatius de la realitat. Al vídeo de presentació de les modificacions (Institut d'Estudis Catalans, 2022: min. 47.36-48.00), Carolina Santamaria, cap de les Oficines Lexicogràfiques, afirma que les modificacions que s'havien fet en el lèxic LGBT i feminista s'havien fet d'acord amb el Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya a través de reunions en què s'havien consensuat els canvis.

En segon lloc, si cerquem com ha estat recollit el lèxic del col·lectiu LGBT en diccionaris terminològics o especialitzats, la mostra més extensa en català és el *Diccionari LGBT (lèsbic, gai, bisexual, trans)* publicat pel Termcat a partir de Breu (2021) que recull quasi 400 termes relacionats amb la identitat de gènere i amb l'orientació sexual. En altres llengües també hi ha recursos que defineixen el lèxic LGBT, com, per exemple, el glossari del Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2018) en castellà, el de la University of Connecticut Rainbow Center (2019) en anglès, o el *Dictionnaire des cultures gays et lesbiennes* (Eribon, 2003) en francès. Els diccionaris de prestigi d'aquestes altres llengües també tenen entrades de l'àmbit temàtic LGBT, però en cap

de les llengües consultades no hi ha una representació completa del lèxic d'aquest col·lectiu.

En tercer lloc, si ens fixem específicament en les complicacions de la inclusió del lèxic d'aquest col·lectiu en els diccionaris normatius, ens trobem amb dos problemes bàsics. Per una banda, hi ha molta variació denominativa i, encara que Cabré (1999: 48) afirma que la TCT parteix «de la base que la diversitat presideix qualsevol activitat dels éssers humans» i assumeix «que cal respectar la diversitat que es produeix de manera natural en qualsevol mena de comunicació», és complex representar tots els punts de vista a l'hora de definir els termes relacionats amb el col·lectiu LGBT perquè hi ha divergències en les maneres de definir els mots. Per altra banda, la inclusió de la sigla LGBT al diccionari normatiu de la llengua catalana és també problemàtica, tal com constata Costa Carreras (2022: 40), «no trobem aquesta sigla ni al DIEC2 ni al DNV perquè aquests diccionaris no inclouen sigles». Tot i això, es pot trobar al Termcat i allà també s'exemplifica la complexitat que hi ha amb la variació dins el col·lectiu a la nota de la fitxa, en què es diu que «la denominació LGBT (i els diversos equivalents en altres llengües) és una sigla que correspon a lesbianes, gais, bisexuals i transgèneres. L'ordre de les lletres que la constitueixen és variable, tant en català com en la resta de llengües; així, al costat de les formes LGBT i LGTB, que són les més freqüents en català, també es documenten les variants GLBT i GLTB. De vegades, també s'omet la B (de bisexuals), o s'afegeix una Q (de queers o de qüestionament) o una I (de intersexuals). També es documenten les variants LGBT+, LGBTQ+ o LGBTQI+, amb un signe + al final per a englobar les persones amb qualsevol altra orientació sexual o identitat de gènere considerada no normativa». Per tant, sigla LGBT és paradigmàtica de les dues problemàtiques perquè mostra molta variació i no es pot afegir al diccionari per motius formals.

Aquest exemple és extrapolable a la vacil·lació que hi ha en la terminologia LGBT, ja que, en general, hi ha indecisió en els significats de les unitats lèxiques LGBT. Com que es tracta d'una temàtica especialitzada pluridisciplinària i forma part de molts llenguatges d'especialitat diferents (Guerrero i Pérez, 2020), és difícil arribar a un consens. Les divergències en els significats de certs termes i en els usos que poden tenir han fet que acotar el significat dels termes d'estudi d'aquest treball resulti complex. És per això que hem decidit partir de la tasca lexicogràfica ja existent i no intentar incloure noves perspectives d'altres àmbits d'estudi.

2.3. Lexicografia escolar

Quant a la necessitat de treballar la visibilització i sensibilització amb el col·lectiu LGBT durant l'educació primària, el *Decret 31/2022, d'1 d'agost, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears*, a l'article 29, expressa que «els centres docents han d'adoptar les mesures necessàries per garantir que es compleix el que s'estableix en [...] l'article 12 de la *Llei 8/2016, de 30 de maig*, per garantir els drets de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals i per erradicar l'LGTBI-fòbia». Si posem el focus en la necessitat d'introduir el lèxic LGBT al tercer cicle de l'educació primària, el preàmbul del decret declara que «en el tercer cicle s'afegeix una àrea d'Educació en Valors Cívics i Ètics, en la qual s'ha de donar especial atenció al coneixement i respecte dels drets humans i de la infància, als drets recollits en la Constitució espanyola, [...] a la igualtat entre dones i homes i al valor del respecte a la diversitat [...]». Addicionalment, la jurisprudència espanyola i balear també vetllen pels drets LGBT, ja que tant la Constitució espanyola com l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, als articles 14 i 35.1, i a l'article 17.3, respectivament, procuren per la no-discriminació per motius d'orientació sexual.

Tal com diu Otero i Vidal (2009: 1) «per tal de garantir i desenvolupar els drets i la llibertat de les persones LGTB a l'àmbit escolar, cal que es donin eines i recursos per aprofundir-hi i avançar». És per això que, després de comprovar que no hi ha cap diccionari adequat als nens d'ensenyament primari en català ni en castellà, arribem a la proposta de la creació d'un vocabulari i una infografia per ajudar a normalitzar la realitat LGBT a les escoles. Pel que fa a l'existència de recursos en altres llengües, s'han trobat alguns diccionaris escolars en anglès com, per exemple, el de Human Rights Campaign Foundation (2019), però cap d'ells està fet a partir dels coneixements dels nens. D'aquesta manera, s'arriba a la metodologia del projecte *Jugant a definir la ciència* que ja ha publicat els diccionaris *Petit diccionari de ciència* (Estopà, 2013) i *Primer diccionari de medicina il·lustrat* (Estopà, 2018), entre altres recursos que han estat valorats positivament tant pels especialistes com pels usuaris.

En conclusió, constatem que hi ha una necessitat de fer un producte de lexicografia escolar que introdueixi el col·lectiu LGBT al nivell de primària i, per això, proposem la creació d'un vocabulari que respongui a les necessitats reals dels usuaris, amb el focus a la terminologia LGBT. D'aquesta manera i com exposa Estopà (2021), per aconseguir que els estudiants entenguin els termes, s'ha de partir del seu coneixement i desconeixement. És per això que el projecte *Jugant a definir la ciència* opta per una metodologia cooperativa, acumulativa, col·laborativa i *bottom-up* que té en compte el

pensament previ i les idees dels nens. A més a més, seguint el corrent general, els diccionaris escolars potencien la definició oracional perquè és una manera d'adaptar-se a les necessitats dels destinataris (Estopà, 2021). En el marc del projecte *Jugant a definir la ciència*, es parteix del supòsit que «les bases del coneixement especialitzat es comencen a adquirir en els primers anys de vida d'una persona. De manera que fins i tot abans d'iniciar l'aprenentatge escolar dels conceptes bàsics, ja tenim concepcions significatives que influiran en la construcció del coneixement científic» (Jugant a definir la ciència, 2018).

2.4. Infografia

El Termcat defineix *infografia* com una 'representació de dades o conceptes de manera gràfica', però, de fet, la infografia va més enllà d'aquesta definició perquè implica construir un relat. Es considera que les infografies es van començar a fer milers d'anys enrere durant l'edat de pedra i se sol destacar Leonardo da Vinci com a precursor de la infografia moderna (Mansoa, 2017; Vidal-Sabanés, 2021). Minervini (2005: 1) afirma que «las nuevas tecnologías han transformado nuestra sociedad, los modos de vivir y pensar. Estos cambios han influido en las formas de presentar la información en los diferentes medios de comunicación, que posteriormente se trasladan al ámbito cotidiano del aula intentando optimizar los procesos de enseñanza». D'aquesta manera, diversos estudis demostren que els estudiants prefereixen aprendre amb infografies, ja sigui perquè és més fàcil entendre els continguts de manera visual o perquè la part gràfica fa que els motivi més allò que s'exposa (Minervini, 2005; Muñoz-García, 2014). Yildirim (2016: 106) assenyala que «infographics facilitate learning and they are considered more instructive compared to plain texts». Vidal-Sabanés (2021: 156) afegeix que «la visualització de dades és, precisament, una de les característiques de la infografia, ja que incorpora imatges i textos de manera organitzada per mostrar informació complexa i convertir-la en visual i comprensible».

Per a aquest treball i dins del marc del projecte *Jugant a definir la ciència*, proposem crear «una infografia terminològica, que ens permeti oferir informació comprensible, fent èmfasi en el control de la terminologia de l'àrea» seguint el model de Vidal-Sabanés (2021: 155). Tant els diccionaris com les infografies terminològiques publicades dins del marc del projecte en què ens basem tenen com a punt de partida la TCT de Cabré (1999), així que es dona importància al Principi d'adequació ja esmentat prèviament. A més a més, com que partim del supòsit que els nens desconeixeran algunes de les paraules d'estudi, però en coneixeran d'altres, Yildirim (2016: 108) indica que

«infographics can be used to teach basic information about a subject, present new information or confirm the information currently available».

Aleshores, una infografia permetrà consolidar coneixements ja existents i introduir-ne de nous. Mansoa (2017: 14) afegeix que «la infografía adaptada a las necesidades educativas es un recurso didáctico y pedagógico que facilita el aprendizaje significativo y mejora la cognición. La utilización de la infografía es un recurso interdisciplinar y transversal que facilita el aprendizaje de contenidos diversos». En resum, la infografia és una eina útil que es pot aplicar a molts camps diferents i en concret a la representació de la terminologia LGBT per a estudiants d'educació primària.

3. Creació del vocabulari

Un cop presentat el marc teòric de què partim, procedim a desenvolupar la metodologia per confeccionar el vocabulari. Com s'ha esmentat, seguim la metodologia del projecte *Jugant a definir la ciència* que està descrita en profunditat al llibre E*l diccionario escolar de ciencia: un aliado en el aula* (Estopà, 2021). Aquesta metodologia, denominada CDR, consta de tres fases: construcció, desconstrucció i reconstrucció. A continuació es presenten les fases amb la construcció de corpus, l'anàlisi de les dades o desconstrucció, i la confecció de les definicions o reconstrucció.

3.1. Metodologia

En aquest apartat exposem la metodologia seguida per a la confecció del vocabulari LGBT. En primer lloc, justifiquem la selecció de termes; en segon lloc, per explicar el procés de confecció de corpus, presentem els centres col·laboradors i la recollida de dades, i, en tercer lloc, expliquem com s'han processat les dades.

3.1.1. Selecció de termes

Els termes seleccionats per a l'elaboració del vocabulari són els següents: *asexual*, *bisexual*, *col·lectiu LGBT+*[4], *gai*, *gènere*, *homosexual*, *lesbiana*, *sexe*, *sortir de l'armari* i *trans*. Per començar, hem inclòs el referent més general, l'hiperònim, *col·lectiu LGBT+*. Seguidament, hem seleccionat els quatre termes que formen la sigla LGBT (*lesbiana*, *gai*, *bisexual* i *trans*) i hi hem afegit *homosexual* perquè és un cas de variació que engloba el significat de dues de les unitats lèxiques de la sigla. En relació amb el terme *trans* sent una de les paraules definides, s'ha d'explicar la diferència entre *gènere* i *sexe*

[4] Per al vocabulari, hem inclòs el símbol + per no acotar l'imaginari dels nens a quatre grups dins del col·lectiu LGBT.

perquè, sense saber què és cada un, no es pot entendre la diversitat d'identitat de gènere. També s'ha triat l'expressió col·loquial *sortir de l'armari* que és una locució verbal que els infants poden necessitar utilitzar durant l'educació primària o poden sentir en el seu voltant, ja que tota persona que forma part del col·lectiu ha de sortir de l'armari. Finalment, hem inclòs el mot *asexual* amb la idea de comprovar si els estudiants de primària sabrien definir-ho, o si ho confondrien amb *no-binari*.

3.1.2. Confecció de corpus

La recol·lecció de dades per a la confecció del corpus es va fer amb estudiants de cinquè de primària de Centres d'Educació Infantil i Primària públics de Mallorca. El vam considerar un curs adient per a l'estudi perquè al tercer cicle de primària és quan es comencen a tractar temes relacionats amb la sexualitat i també perquè als deu o onze anys els nens ja tenen una capacitat d'expressió escrita més desenvolupada. Les quatre escoles que han participat en l'estudi són el CEIP Anselm Turmeda, el CEIP de Pràctiques, el CEIP Gabriel Vallseca i el CEIP Robines. Per seguir el codi ètic de la metodologia de la referència que parteix del de la Universitat Pompeu Fabra, vam demanar a totes les famílies de les escoles col·laboradores que signessin una autorització [V. § 9.2] per poder utilitzar les dades dels seus fills en el marc d'aquest treball. Com que les escoles amb què hem treballat tenen característiques sociolingüístiques diferents que poden repercutir en les dades que se n'extreguin, a continuació presentem els trets que les defineixen.

3.1.2.1. Centres que participen en l'estudi

Pel que fa al CEIP Anselm Turmeda, al Projecte Educatiu de Centre (CEIP Anselm Turmeda, 2021a), es presenten de la següent manera. L'escola es troba al barri de Son Ximelis a Palma, zona que es caracteritza per tenir una població majoritàriament immigrant. La ciutat i el barri estan dividits per l'autopista i aquesta barrera fa que es pugui considerar un gueto. La demografia estrangera és majoritàriament africana, de Nigèria i Marroc, també europea, majoritàriament de Bulgària, i llatinoamericana. D'aquestes dades en desprèn que la població sigui de classe baixa i que les famílies no puguin participar ni ajudar excessivament en l'estudi dels seus fills. Quant a la situació lingüística del centre, la llengua més usada entre l'alumnat és la castellana, tot i que la llengua materna pot ser una altra com l'amazic o el búlgar. Al tríptic de presentació del centre (CEIP Anselm Turmeda, 2021b), expliquen que els trets identitaris del centre són la importància de l'educació emocional, del model de coeducació i de la immersió en la

llengua pròpia. Finalment, pel que fa a la participació en el projecte, 11 famílies —el 100 % de les de cinquè— van signar l'autorització i 9 nens van fer un total de 36 fitxes.

En referència al CEIP de Pràctiques, el Projecte Educatiu del Centre (CEIP de Pràctiques, 2016) el presenta amb les dades que s'exposen a continuació. L'escola es troba al barri de Camp Redó a Palma i té un 70 % de famílies d'origen espanyol, la majoria de Mallorca, i un 30 % d'origen de fins a 15 nacionalitats diferents. La zona de la ciutat on es troba ha patit canvis recentment, ja que hi ha hagut un creixement significatiu de la població i ha augmentat l'arribada de persones d'altres països. Pel que fa als alumnes, hi ha molta demanda de famílies d'exalumnes catalanoparlants perquè la llengua vehicular del centre és la catalana i volen que els seus fills rebin l'ensenyament en la llengua pròpia. Les famílies són majoritàriament de classe mitjana, així que estan involucrades no només en una, sinó en dues AMIPA. La missió del centre que destaquen al tríptic de presentació del curs 2021-2022 (CEIP de Pràctiques, 2021) és que la llengua catalana sigui la llengua vehicular, acadèmica i administrativa, i que es treballi per a la integració de tots els membres de la comunitat educativa. Per acabar, en aquesta escola han signat l'autorització 27 famílies —el 52 % de les de cinquè— i 21 nens van fer 69 fitxes.

Quant al CEIP Gabriel Vallseca, així com expressen al Projecte Educatiu del Centre (CEIP Gabriel Vallseca, 2017), es troba al barri de Son Gotleu de Palma. Es tracta d'un barri amb molta immigració i, a causa de l'augment del sector turístic de l'illa, les desigualtats han crescut en els darrers anys. A més a més, és un barri amb un nombre elevat d'habitants i es caracteritza per la manca de recursos i edificacions de dubtosa qualitat. Pel que fa als alumnes, al voltant d'un 70 % són immigrants procedents d'uns 30 països diferents. Aleshores, es tracta d'una escola amb molta representació de grups socials exclosos i de classe baixa, així que les famílies no tenen recursos per participar activament en l'educació dels seus fills i filles. La situació lingüística també és complexa, ja que el castellà és la llengua dominant, però el professorat utilitza el català per adreçar-se als alumnes perquè és la llengua vehicular del centre, tal com indica el seu Projecte Lingüístic (CEIP Gabriel Vallseca, 2014). La prioritat educativa del centre és treballar maneres de fer que siguin integradores, cooperatives i que fomentin l'expressió d'idees pròpies. Quant a les autoritzacions de participació, 10 famílies —el 22 % de les de cinquè— van acceptar la col·laboració en l'estudi[5] i 12 infants van fer 73 fitxes.

[5] En aquesta escola hi ha famílies amb creences religioses contràries a la temàtica del vocabulari, així que hi ha alumnes que han fet fitxes de manera anònima que només es faran servir per a la confecció de definicions, però no s'utilitzaran en cap cas els seus dibuixos.

En relació amb el CEIP Robines, escola que ubicada al municipi de Binissalem, es presenten així al Projecte Educatiu del Centre (CEIP Robines, 2018). L'alumnat del centre és majoritàriament de Mallorca, amb un 7 % provinent de vuit països diferents. Encara que en els darrers anys han augmentat els casos de famílies que han tingut problemes econòmics, els nens de l'escola són de famílies de classe mitjana, així que la implicació que tenen amb el centre és bona i poden ajudar amb l'educació dels estudiants. La llengua vehicular del centre és el català, així que tant el procés d'ensenyament i aprenentatge com la comunicació amb les famílies es fa en català. Pel que fa a les prioritats educatives del centre, estan liderant una transformació metodològica amb projectes interdisciplinaris a través de l'aprenentatge cooperatiu i amb ambients i espais d'aprenentatge, a més de tallers de diversos àmbits (CEIP Robines, 2021). Finalment, quant a la seva participació del projecte, 16 famílies —el 100 % de les de cinquè— van signar l'autorització i 16 nens van emplenar 17 fitxes.

A tall de recapitulació, la taula 1 presenta un resum de les dades de les escoles en relació amb la participació en l'estudi:

Taula 1. Resum de les dades de les escoles col·laboradores. Font: elaboració pròpia.

	Total d'alumnes de cinquè	Alumnes que hi han col·laborat	Nombre de fitxes confeccionades	Resum de dades sociolingüístiques
CEIP Anselm Turmeda	11	9 (82 %)	36	Barri marginal amb molta immigració.
CEIP de Pràctiques	52	21 (40 %)	69	Barri de ciutat amb població mallorquina.
CEIP Gabriel Vallseca	45	12 (27 %)	73	Barri desfavorit amb molta immigració.
CEIP Robines	16	16 (100 %)	17	Escola de poble amb població mallorquina.

3.1.2.2. Recollida de dades

La recollida de les dades es va dur a terme a les classes de Valors Cívics i Ètics de les quatre escoles durant el mes de febrer de 2023. Es va fer servir una versió adaptada de les fitxes del projecte *Jugant a definir la ciència* que es pot trobar a l'annex [V. § 9.1]. A la fitxa, demanem que els nens expliquin què és cada paraula a un nen que no l'ha

sentida mai i, després, que li dibuixin. Per a la confecció de les fitxes, cada centre va seguir la seva metodologia, així que al CEIP Gabriel Vallseca i al CEIP Robines van fer les fitxes en parelles o en grups i als altres dos centres els infants les van fer de manera individual. En tots els casos es va controlar que els alumnes mai consultessin altres fonts, sinó que fos un treball fet a classe a partir dels coneixements que tenen. El nombre d'hores que van haver de dedicar a la confecció de les fitxes va variar a cada centre en funció del ritme de treball dels estudiants i dels coneixements previs que tenien dels termes.

3.1.3. Processament de dades

Un cop recollides totes les dades, les vam digitalitzar i transcriure per facilitar el procés d'anàlisi [V. § 9.4]. Durant el procés de digitalització vam prendre la decisió de neutralitzar les marques de variació geogràfica de Mallorca amb la intenció de poder crear un producte final que es pugui utilitzar per a totes les persones catalanoparlants sense que hi hagi paraules dialectals com, per exemple, *nin*. A més a més, també vam transcriure les definicions escrites en castellà en la mateixa llengua, però a l'anàlisi les traduirem al català perquè volem crear un recurs en aquesta llengua. Per tant, un cop finalitzada la fase de construcció del corpus, així com explica la metodologia del projecte *Jugant a definir la ciència*, la següent fase és la desconstrucció, que en aquest cas es durà a terme a l'apartat següent en forma d'anàlisi.

3.2. Anàlisi i discussió de les dades

En aquest apartat discutirem les dades recollides a les fitxes de les escoles i analitzarem tant la forma com el contingut de les explicacions per així poder confeccionar definicions que exposin els conceptes amb estructures sintàctiques i amb lèxic que sigui entenedor pels infants. En alguns casos, hem decidit afegir notes després de les definicions per explicar detalls o aclariments importants dels termes que tenen característiques destacables.

Per a l'anàlisi, tindrem en compte les informacions correctes o adequades que han explicat els nens i també les que ens han sorprès o són incorrectes o inadequades. A més a més, en els casos en què hi hagi una definició al DIEC2, al *Cercaterm* del Termcat, al *Diccionario de la lengua española* (DLE) o al *DIDAC: Diccionari de català* (DIDAC), les emprarem per assegurar que es crea una definició completa que no silencia informació essencial en el procés d'adequació. Addicionalment, tindrem en compte

aquells dibuixos que afegeixin idees a les definicions, ja que potser hi ha idees que els infants no han sabut expressar de manera escrita, però sí que les han sabut il·lustrar.

Al final de cada anàlisi farem una primera proposta de definició del terme que es revisarà després del comentari de les propostes de millora de la valoració del vocabulari [V. § 4.2] i, en alguns casos, la definició canviarà lleugerament. Considerem rellevant tenir en compte les observacions que hagin fet les persones enquestades perquè aquesta terminologia està en evolució constant i no està sempre recollida a tots els diccionaris de referència en tots els casos, així que probablement els destinataris faran propostes que ens permetin arribar a un producte final millor. A continuació, farem una anàlisi terme a terme.

3.2.1. *Asexual*

Durant el procés de construcció del corpus, la paraula *asexual* va ser definida 17 vegades [V. § 9.3]. Com havíem esmentat a l'apartat de selecció de termes [V. § 3.1.1], aquesta paraula es va incloure amb la idea que hi podria haver confusió en el significat, fet que ha estat una realitat. Sis de les definicions proposades fan referència a la noció de *no-binari* i, per això, s'ha decidit incloure aquesta paraula al vocabulari final per tal de donar resposta al buit terminològic detectat.

Quant a les definicions de les fitxes, d'una banda, les que fan referència a *asexual*, utilitzen el verb *agradar* amb negacions, és a dir, diuen que a les persones asexuals *no els agrada ningú*. Només en un cas es defineix de manera més complexa l'asexualitat, ja que expressa que *és una persona que no té necessitat de fer l'amor*. D'altra banda, les definicions que fan referència al terme *no-binari* parlen de la identificació amb un gènere diferent i del fet de no sentir-se ni home ni dona. Les idees incorrectes o tòxiques que s'hauran de modificar són l'ús de *sexe* en lloc de *gènere* i també la idea que una persona asexual no tindrà mai parella, ja que en realitat *asexual* s'usa per parlar de l'atracció sexual, no de la romàntica.

En els diccionaris de referència hi ha poca representació d'aquestes dues paraules. Pel que fa a *asexual*, en el DIEC2, el DLE i el DIDAC hi ha exclusivament definicions referents a la reproducció asexual, no a l'orientació sexual. En canvi, el Termcat proposa la definició 'persona que no sent atracció sexual per ningú'. Pel que fa a *no-binari*, només el Termcat la defineix com 'dit de la persona amb una identitat de gènere que se situa fora de la classificació binària home/dona'. A la nota s'afegeix que el no binarisme és un espectre i que una persona no-binària pot identificar-se amb el gènere masculí i femení, amb cap dels dos o amb l'un o l'altre segons el moment. Per tant, de la representació

als diccionaris oficials, es pot extreure que aquests dos termes són complexos i difícils de definir fins i tot per persones adultes, així que les definicions que es confeccionaran per als nens de primària es poden considerar en certa manera una simplificació d'una realitat complicada que està en constant evolució.

Finalment, per a la redacció de les definicions, s'utilitzarà l'estructura inicial «una persona asexual és» i «una persona no-binària és» perquè són les més comunes a les definicions de les fitxes. Per a *asexual* no afegirem cap nota, però per a *no-binari* sí que se'n farà una sobre el gènere gramatical que s'està desenvolupant per fer referència a les persones no-binàries —algunes persones fan servir la desinència *-i* en les terminacions de paraules amb gènere marcat—. Quant als dibuixos proposats pels nens, els d'*asexual* mostren una persona envoltada de persones amb creus per demostrar la manca d'interès i també persones soles que fan cara d'estar contentes. Hi ha dos dibuixos en què una persona diu *bff* o *nonono* a mostres d'afecció. Els dibuixos de *no-binari* mostren persones que són mig home mig dona o que diuen que no són ni homes ni dones. En cap dels casos no s'afegeix informació si es compara amb les definicions, així que no s'haurà d'afegir cap element addicional a les definicions a partir de les il·lustracions. Un cop exposada l'anàlisi, les taules 2 i 3 a continuació mostren les propostes inicials de definició. En el cas de *no-binari* també hi ha la nota a la tercera fila de la taula 3.

Taula 2. Primera versió de la fitxa d'*asexual*. Font: elaboració pròpia.

asexual
Una persona asexual és una persona que no sent atracció sexual per ningú, és a dir, no té la necessitat de tenir sexe. Les persones del col·lectiu asexual poden ser homosexuals, bisexuals o heterosexuals i tenir parella, però no tenen la necessitat de fer l'amor.

Taula 3. Primera versió de la fitxa de *no-binari*. Font: elaboració pròpia.

no-binari
Una persona no-binària és una persona de gènere no-binari, és a dir, no se sent ni home ni dona, així que no és de gènere masculí ni femení. Les persones no-binàries poden semblar d'un gènere o d'un altre, però no se senten identificades com a dones ni com a homes.
Quan es parla amb una persona no-binària o d'una persona no-binària se sol utilitzar la terminació *-i* en les paraules que canvien entre el femení i el masculí. Per exemple, es diu *uni germani* i no *una germana* o *un germà*. A més, per parlar d'algunes persones no-binàries, no s'ha de fer servir *ell* ni *ella* perquè usen el pronom *elli*.

3.2.2. *Bisexual*

El procés de construcció del corpus va proporcionar 20 definicions de la paraula *bisexual* [V. § 9.3]. Les propostes de definició del terme utilitzen el verb *agradar* per connectar la persona bisexual amb aquella persona amb qui té un interès afectivosexual. Una informació inadequada esperada en aquestes definicions és la referència a dos gèneres, quan en realitat n'hi ha més de dos. Hi ha quatre definicions que defineixen altres conceptes com *poliamor* o *no-binari*, però són errors conceptuals que es poden aclarir donant la definició adequada. Pel que fa a informacions que s'hauran de corregir, cal destacar l'ús de *sexe* quan s'hauria de fer referència a *gènere* i, com ja s'ha comentat, l'acotació de *gènere* a només dos gèneres, el masculí i el femení.

La paraula d'estudi surt en els quatre diccionaris de consulta d'aquesta anàlisi, però en dos casos creiem que les definicions són inadequades. Per una banda, el DIEC2 i el Termcat proposen les definicions 'que sent atracció sexual envers individus de diferents gèneres' i 'persona plurisexual que sent atracció per homes i per dones', respectivament. Aquestes definicions són adequades, encara que la del Termcat faci referència a homes i dones —hi ha tendències dins del col·lectiu de diferenciar entre *bisexual*, *polisexual* i *pansexual*, però en aquest treball s'ha obviat aquesta variació perquè el col·lectiu no ha arribat a cap consens sobre el significat de cada terme—. Per altra banda, el DLE i el DIDAC fan un ús inadequat de *sexe* i, per tant, no prendrem aquestes definicions com a model per a la proposta de definició del vocabulari. Les definicions són, respectivament, 'dicho de una persona: Inclinada sexualmente hacia individuos de uno y otro sexo' i 'una persona bisexual sent atracció sexual cap als dos sexes. Als bisexuals els agraden tant els homes com les dones'.

Finalment, de cara a la confecció de la definició, es farà servir l'estructura «una persona bisexual és» perquè és la més utilitzada en les definicions d'orientació sexual. Encara que les definicions de les fitxes no facin servir aquesta estructura de manera majoritària, considerem important mantenir una coherència amb la resta de definicions que es proposaran en el vocabulari. En aquesta entrada hi haurà un comentari per explicar que el prefix *bi-* en aquesta paraula no significa *dos*, encara que abans sí que ho feia, ja que s'emprava per referir-se al gènere masculí i al femení. Com s'ha dit, aquest ús de *bisexual* per fer referència a persones polisexuals causa debats dins del col·lectiu i no tothom està d'acord en si és més acurat l'ús de *pansexual* o *bisexual*, però hem decidit introduir el mot que forma part de la sigla *LGBT* al vocabulari. Quant als dibuixos, no n'hi ha cap que aporti informació complementària perquè tots són una persona amb un home o una dona al costat amb cors que els relacionen. La proposta inicial de definició és a la taula 4 amb la nota que hi hem afegit.

Taula 4. Primera versió de la fitxa de *bisexual*. Font: elaboració pròpia.

bisexual
Una persona bisexual és una persona a qui li agraden tots els gèneres, com ara les dones, els homes i les persones no-binàries. Per això, una dona bisexual es pot enamorar i pot estimar persones de qualsevol gènere.
Encara que *bi-* vol dir *dos* a altres paraules, en el cas de *bisexual* no és així. En el passat, quan només hi havia dos gèneres, sí que feia referència al gènere masculí i al femení, però actualment inclou tots els altres gèneres.

3.2.3. *Col·lectiu LGBT+*

En el procés de confecció de corpus, la unitat lèxica *col·lectiu LGBT+*[6] va ser definida 16 vegades [V. § 9.3]. Abans de començar amb l'anàlisi de les dades, volem remarcar que vam decantar-nos pel terme *col·lectiu LGBT+* i no *comunitat LGBT+*, com en un principi s'havia demanat a les fitxes dels escolars. Aquest canvi es deu al fet que, en una primera recerca bibliogràfica, semblava que *comunitat* era el sintagma més usat, però, un cop es va aprofundir en el món LGBT, es va veure que és més estès l'ús del mot *col·lectiu*. Un cop vist aquest cas de variació, es va comprovar que a les definicions no hi hagués trets definidors relacionats amb *comunitat* i, com que no n'hi havia, hem optat per canviar el nucli del lema a l'entrada del vocabulari final, ja que aquesta és la

[6] A les fitxes s'utilitza la sigla *LGTBI+*, però a l'apartat de propostes de millora del vocabulari [V. § 4.2] es canviarà per *LGBT+*.

forma més estesa. De fet, que algunes persones facin servir *comunitat* és un calc de l'anglès perquè el terme és *LGBT community* en anglès, però en català és més adequat l'ús de la paraula *col·lectiu*.

Per començar, si ens fixem en les definicions proposades, destaquem que molts nens han fet una enumeració de les paraules que formen la sigla i han acabat dient «i més», en referència al signe + que se sol posar al final del terme. Sorprèn que algunes definicions facin referència a la bandera que representa el col·lectiu i no expliquin res més, és a dir, fan una metonímia i veuen la bandera com a sinònim del terme que s'està definint. També hi ha la mateixa confusió amb el Dia Internacional de l'Orgull LGBT, ja que alguns infants descriuen el col·lectiu com a l'orgull exclusivament. Aquestes dues informacions s'afegiran a la definició perquè els estudiants puguin relacionar allò que es diu al vocabulari amb el seu imaginari. Quant a les informacions tòxiques, només en destaquem una que es destruirà de la proposta de definició, que és l'ús de la paraula despectiva *mariquita*. Cal remarcar que és l'únic insult que hi ha en tot el corpus, fet que sorprèn perquè un dels supòsits de partida de l'estudi era que els infants mostrarien tendències d'LGBT-fòbia, però és positiu el fet que només hi hagi hagut aquest cas.

Com s'ha comprovat al marc teòric, la sigla LGBT no està inclosa en la majoria dels diccionaris de referència perquè només s'hi inclouen sigles lexicalitzades i, com que aquesta no ho està, no pot ser inclosa. Només apareix al Termcat, on es descriu com al 'col·lectiu social format per les lesbianes, els gais, els bisexuals i els transgèneres'. A més a més, volem afegir que, com que s'ha hagut de fer el canvi de *comunitat* a *col·lectiu*, hem revisat les definicions que es proposen de les dues paraules al DIEC2, el DLE i el DIDAC i hem comprovat que la paraula més adequada és *col·lectiu*, ja que es tracta d'una 'agrupació de persones'.

Finalment, per a la confecció de la definició, s'utilitzarà l'estructura «el col·lectiu LGBT+ és» perquè és la més usada a les fitxes. També s'afegirà una nota per explicar que aquest terme inclou una sigla i s'aprofitarà per expressar que aquesta en concret mostra variació, però que aquesta variació no té cap intenció de discriminació, sinó que busca la inclusió de més gent al col·lectiu. Quant als dibuixos fets pels estudiants, no n'hi ha cap que aporti informació nova, però hi ha molta varietat, ja que alguns són persones del col·lectiu, d'altres són la bandera i d'altres són símbols de diferents gèneres. La taula 5 a continuació conté la proposta inicial de definició i la nota a partir de l'anàlisi.

Taula 5. Primera versió de la fitxa de *col·lectiu LGBT+*. Font: elaboració pròpia.

col·lectiu LGBT+
El col·lectiu LGBT+ és un grup de persones format per lesbianes, gais, trans, bisexuals o intersexuals, entre d'altres. El col·lectiu es representa amb una bandera que està formada pels colors de l'arc de Sant Martí. El dia 28 de juny és el Dia Internacional de l'Orgull LGBT+, un dia que serveix per reivindicar la visibilitat del col·lectiu.
Hi ha persones que utilitzen una sigla diferent de LGBT+ com, per exemple, LGBTI+, LGBTQ+ o LGBTQI+. Aquestes diferències mai són per deixar fora persones del col·lectiu, sinó perquè més persones puguin formar-ne part.

3.2.4. *Gai*

A les escoles es va definir la paraula *gai* 25 vegades durant el procés de construcció del corpus [V. § 9.3]. Les propostes de definició mostren molta uniformitat, cosa que hauríem pogut pressuposar, ja que *gai* es podria considerar la paraula més utilitzada en relació amb la diversitat d'orientació sexual. Molts nens van recórrer també al verb *agradar* per expressar el que dos homes senten l'un per l'altre i també van parlar de persones de gènere masculí en unes quantes fitxes. De totes maneres, continua havent-hi errors esperats en l'ús de *sexe* quan en realitat s'hauria de dir *gènere*. Un aspecte que sorprèn de les definicions és que cinc estudiants van escriure que és normal o no és dolent ser gai, informació que no inclourem, ja que explicitar-ho pot activar un marc mental que doni peu a plantejar-se si ho és o no. Quant a les informacions tòxiques, en destaquem una en concret, que és que alguns infants pensen que els homes homosexuals *es vesteixen de dona i es maquillen*. Aquesta informació es destruirà en les definicions finals, ja que no és un tret definitori global. També s'eliminarà l'ús de la fórmula *en lloc de* que s'empra en uns quants casos per dir que a una persona gai li agraden els homes en lloc de les dones.

La representació de *gai* tant en els diccionaris normatius com en l'escolar és completa, és a dir, surt a tots els consultats. De totes maneres, hi ha definicions que no són del tot adequades terminològicament, ja que, per exemple, el DIDAC i el DIEC2 que defineixen *gai* com a 'homosexual' i 'persona homosexual', respectivament. És cert que *gai* es pot referir als dos gèneres en alguns casos, però és més encertada la definició que proposa el DLE, 'dicho de una persona, especialmente de un hombre: homosexual', i el Termcat, 'dit de l'home homosexual'. El Termcat corrobora aquesta informació amb la nota «en anglès, el substantiu *gay* pot designar tant un home com una dona homosexuals. En

català, *gai*, tot i que de vegades també pot tenir aquest sentit més ampli, s'aplica fonamentalment als homes». Per tant, a la proposta de definició del vocabulari LGBT, s'expressarà que *gai* fa referència als homes homosexuals, no a persones homosexuals en general.

Finalment, per a la confecció de la definició oracional, es mantindrà l'estructura sintàctica més utilitzada a les explicacions, «una persona gai és». Pel que fa al comentari, es parlarà de les possibilitats de pronúncia i escriptura del terme, ja que a la societat es pronuncia /gai/ i /guei/ i s'escriu *gai* i *gay* en molts casos i és possible que els nens pensin que només hi ha una manera d'escriure-ho o de pronunciar-ho. Quant als dibuixos de les fitxes, no hi ha cap idea complementària ni cap expressió que no s'hagi dit per escrit. La majoria dels dibuixos són dos homes amb cors que els uneixen o amb expressions d'amor entre ells. També hi ha uns quants dibuixos de la bandera del col·lectiu LGBT, fet que no sorprèn perquè moltes persones relacionen l'orgull amb persones gais perquè no coneixen tan bé la realitat d'altres persones del col·lectiu. Aleshores, la proposta inicial de definició i la nota confeccionades a partir de l'anàlisi són a la taula 6.

Taula 6. Primera versió de la fitxa de *gai*. Font: elaboració pròpia.

gai
Una persona gai és una persona de gènere masculí a qui li agraden les persones del mateix gènere, és a dir, una parella gai està formada per dos homes.
A vegades, aquesta paraula s'escriu *gay* i se sol pronunciar *guei* encara que s'hauria de pronunciar *gai*.

3.2.5. *Gènere*

De les 21 definicions proposades a les fitxes de gènere pels estudiants de primària [V. § 9.3], se'n pot extreure que tenen clar què és el gènere, però el categoritzen des d'un punt de vista binari. Aquesta concepció no sorprèn, ja que no fa tants anys que es parla de gèneres més enllà del masculí i del femení a la nostra cultura, així que és un canvi conceptual que gran part de la societat encara està fent. Els nens fan servir fórmules com *distingir entre els dos gèneres*, *allò que descriu un gènere i l'altre* o *el sexe que se sent algú*. Aquestes idees són adequades, però considerem més encertades les definicions que parlen del *concepte a la societat*, de les *característiques comunes* o de la *idea de ser home o dona.* També destaquem que alguns infants fan referència a altres gèneres, encara que no especifiquin quins. Pel que fa a les informacions tòxiques, hi ha

algunes propostes de definicions de termes diferents de *gènere*, però només s'haurà d'adaptar una informació d'una fitxa que expressa que el gènere ve marcat per una diferència anatòmica. Com que aquesta confusió és comuna al món, es corregirà explícitament a la proposta de definició.

Pel que fa a la representació en els diccionaris de consulta, l'únic en què no surt *gènere* és al DIDAC, ja que, tot i que hi ha l'entrada, fa referència a altres significats i no el que busquem en aquest treball. El DIEC2 ho defineix com 'sexe en funció dels trets, dels rols i de les funcions que li són culturalment associats' i el Termcat com 'conjunt de característiques d'origen cultural relatives a patrons de comportament i d'identitat sobre la base de les quals s'estableix socialment la distinció entre homes i dones'. Addicionalment, el DLE defineix *género* com 'grupo al que pertenecen los seres humanos de cada sexo, entendido este desde un punto de vista sociocultural en lugar de exclusivamente biológico'. En aquestes propostes predomina la referència a aspectes culturals com a definidors del gènere, però els nens havien utilitzat la paraula *societat*, així que es mantindrà aquesta paraula perquè pot evocar la mateixa realitat.

Finalment, per a la confecció de la definició, es farà servir l'estructura inicial «el gènere és» perquè és la fórmula més usada en les definicions de les fitxes. Aquesta entrada comptarà amb una nota que informi que *gènere* i *sexe* no són sinònims. Quant als dibuixos, hi ha una idea complementària que es mostra a la frase *jo soc…* dins d'una bafarada. Aquesta imatge comporta la idea que el gènere és un sentiment, no un aspecte anatòmic i, per això, serà el dibuix que il·lustrarà aquest terme tant al vocabulari com a la infografia. La resta de dibuixos són imatges d'homes en contrast amb dones o dels símbols de gènere masculí i femení. A continuació, la taula 7 proposa la definició inicial i la nota fetes a partir d'aquesta anàlisi.

Taula 7. Primera versió de la fitxa de *gènere*. Font: elaboració pròpia.

gènere
El gènere és la idea de ser home, dona o d'altres gèneres que hi ha a la societat. A més del gènere masculí i el gènere femení, hi ha persones que se senten i són d'altres gèneres com, per exemple, de gènere no-binari. El gènere no es diferencia pel cos de les persones, sinó per com s'identifica o com se sent cadascú.
Encara que moltes persones utilitzen *gènere* i *sexe* amb el mateix significat, s'ha de tenir en compte que són paraules diferents i fan referència a idees diferents. Les persones que tenen un sexe i un gènere diferent són persones trans.

3.2.6. *Homosexual*

A partir de les 14 definicions del mot *homosexual* proporcionades per les escoles [V. § 9.3], se'n pot extreure que els escolars coneixen bé el significat del terme. Igual que amb *gai*, saben a què fa referència i quina és la realitat que descriu la paraula *homosexual* i també utilitzen el verb *agradar* com a centre de significat de la definició. A més a més, en alguns casos, expressen que és l'hiperònim de *gai* i *lesbiana*. Sorprèn que en algunes definicions parlen en masculí i defineixen el terme com si només fos sinònim de *gai*, així que a la definició es dirà explícitament que una dona també pot ser homosexual. Quant a les informacions tòxiques, no n'hi ha cap, però, com s'acaba de dir, s'ha de tenir cura en redactar la proposta de definició perquè es digui explícitament que *homosexual* fa referència a homes i a dones.

La paraula *homosexual* surt a tots els diccionaris de consulta, però en tots els casos la defineixen, des del nostre punt de vista, de manera no adequada. Tal com passa amb algunes de les definicions proposades pels nens, es fa un mal ús de la paraula *sexe*, ja que es fa amb referència a *gènere*. D'aquesta manera, el DIEC2 i el Termcat defineixen *homosexual* com 'que sent atracció sexual envers individus del mateix sexe', el DLE com 'dicho de una persona: Inclinada sexualmente hacia individuos de su mismo sexo' i el DIDAC com 'que sent atracció per les persones del mateix sexe'. Com ja s'ha dit, en tots els casos s'hauria d'haver optat per la paraula *gènere* allà on es diu *sexe* i, de fet, l'Institut d'Estudis Catalans ja ha fet aquesta modificació en definicions de paraules com *bisexual*, però encara no han corregit l'ús inadequat de la paraula *sexe* en tot el diccionari. Per tant, aquestes definicions confirmen el sentit que havien explicat els alumnes, però no aporten nova informació.

Finalment, pel que fa a la confecció de la definició, es començarà amb l'estructura «una persona homosexual és» per motius de cohesió amb la resta de definicions d'orientació sexual, encara que en aquest cas, la fórmula més comuna de començar la definició és «una persona que». En aquesta definició no hi haurà comentari, ja que no hi ha informació addicional per afegir. Pel que fa als dibuixos, hi ha molts exemples de parelles homosexuals amb cors o agafats de la mà, però cap d'elles no afegeix significat a allò que ja s'havia expressat a les definicions. La proposta inicial de definició a partir de l'anàlisi és a la taula 8 a continuació.

Taula 8. Primera versió de la fitxa d'*homosexual*. Font: elaboració pròpia.

homosexual
Una persona homosexual és una persona a qui li agraden les persones del seu mateix gènere. Pot ser tant una dona que és la parella d'una dona com un home que és la parella d'un home. Per això, una dona lesbiana és homosexual i un home gai també és homosexual.

3.2.7. *Lesbiana*

La paraula *lesbiana* va ser definida 21 vegades a les escoles [V. § 9.3] i les explicacions dels nens són molt similars a les de *gai*, així que hi ha moltes característiques similars en les dues anàlisis. D'aquesta manera, moltes definicions utilitzen el verb *agradar* i la fórmula més comuna és *una persona lesbiana és una noia que li agrada una altra noia* amb algunes variacions lèxiques. Igual que amb les definicions de *gai*, hi ha errors en l'ús de *sexe* en lloc de *gènere* i s'expressa que ser lesbiana és normal. Pel que fa a les informacions tòxiques que s'eliminaran a la proposta de definició, destaquem les mateixes que amb *gai*, la idea que les dones lesbianes es vesteixen amb roba d'home i que els agraden les dones en lloc dels homes.

La representació en els diccionaris normatius i escolars també es completa i, a diferència de *gai*, les definicions proposades són adequades en tots els casos. El DIEC2 i el Termcat tenen la mateixa definició, 'dona homosexual' i el DLE ho defineix com 'dicho de una mujer: homosexual'. El DIDAC presenta una definició completament diferent de la de *gai*, ja que és una oració i no ho considera un adjectiu, 'una lesbiana és una dona homosexual'. Per tant, la definició del vocabulari expressarà el mateix que els diccionaris consultats.

Finalment, per a la confecció de la definició, es començarà amb la forma «una persona lesbiana és», encara que no sigui la construcció majoritària de les definicions. Es pren aquesta decisió perquè hi hagi cohesió amb la resta de definicions d'orientacions sexuals i també perquè no hi ha una estructura que sigui clarament més comuna a totes les fitxes. En aquest cas no cal afegir cap comentari, ja que no és un terme que presenti cap tret característic que considerem necessari destacar. Quant als dibuixos, també ens trobem amb moltes similituds amb els de les fitxes de *gai*, així que predominen els dibuixos de dues persones de gènere femení amb cors o expressions d'amor que les connecten. Seguidament, la taula 9 conté la proposta inicial de definició treta de l'anàlisi.

Taula 9. Primera versió de la fitxa de *lesbiana*. Font: elaboració pròpia.

lesbiana
Una persona lesbiana és una persona de gènere femení a qui li agraden les persones del mateix gènere, és a dir, una parella lesbiana està formada per dues dones.

3.2.8. *Sexe*

A les escoles col·laboradores van definir el terme *sexe* 24 vegades [V. § 9.3]. Els resultats són els esperats i mostren dues accepcions de la paraula, el sexe biològic de les persones i l'acte sexual. Pel que fa al primer significat, es fa referència a allò que diferencia un nen d'una nena i també als aparells reproductors masculins i femenins. Pel que fa al segon significat, es fan servir moltes maneres diferents de descriure-ho, algunes més neutres com *cuando personas se reproducen* i d'altres més marcades que fan referència a expressions que els infants poden haver sentit dir a casa o a pel·lícules o sèries. Les informacions inadequades d'aquestes fitxes són, majoritàriament, la idea que el concepte de *gènere* és sinònim de *sexe*. També hi ha algunes definicions que fan referència a *trans*, però no es tractaran en aquest apartat perquè es dedica una entrada a aquesta paraula. De totes maneres, a la definició es farà referència al col·lectiu trans perquè puguin relacionar els dos termes.

Quant al sexe biològic, les definicions dels diccionaris de consulta remeten, en general, a conceptes més generals que inclouen altres espècies i fan referència a aspectes genètics i físics. Destaquem les accepcions del DIEC2 i del Termcat que ho defineixen com 'òrgans genitals externs' i la del DIDAC que és 'òrgans genitals externs del mascle i de la femella'. Quant a la definició de l'acte sexual, la més completa és la proposa el Termcat i és 'activitat física entre dues o més persones que busca especialment la satisfacció dels impulsos sexuals'. Per acabar, cal assenyalar que el DIDAC té una definició errònia de *sexe* perquè, per allò que es descriu, s'hauria de parlar de *gènere*. Apareix en la tercera accepció i diu que és el 'conjunt de persones de sexe femení o de sexe masculí'. Aquestes informacions es tindran en compte per a la confecció de definicions, però no aporten nous significats en comparació amb les fitxes.

Finalment, per a la confecció de la definició, es farà servir l'estructura «el sexe és» a la primera accepció perquè és l'estructura sintàctica més utilitzada a les fitxes i a la segona accepció s'usarà «el sexe també és» per mostrar que és una paraula polisèmica. Pel que fa a la nota, es farà servir la mateixa que a *gènere* per remarcar que són paraules que tenen significats diferents. Els dibuixos d'aquestes fitxes són molt variats, ja que hi ha símbols de gènere, persones dins de llits, imatges d'homes i dones, entre d'altres. Hi

ha algun dibuix més explícit sobre l'acte sexual, però no aporta cap significat nou. L'únic que aporta una idea que es farà servir a la definició és el dibuix que són dos nadons acabats de néixer, ja que representa la idea que el sexe és allò que s'assigna quan algú neix. A la taula 10 es poden veure les propostes inicials de definició i la nota que també apareix a *gènere*.

Taula 10. Primera versió de la fitxa de *sexe*. Font: elaboració pròpia.

sexe
El sexe és la distinció que es fa entre nen o nena quan neix un nadó en funció de l'aparell reproductor que té. Moltes vegades s'associa el sexe femení amb el gènere femení i el sexe masculí amb el gènere masculí, però a vegades el sexe i el gènere d'una persona no són el mateix. Les persones que no s'identifiquen amb el sexe amb què van néixer formen part del col·lectiu trans. El sexe també és quan persones s'ajunten i tenen relacions sexuals o fan l'amor. A vegades es practica sexe per reproduir-se, però altres vegades es pot tenir sexe per plaer sense que s'intenti tenir fills.
Encara que moltes persones utilitzen *gènere* i *sexe* amb el mateix significat, s'ha de tenir en compte que són paraules diferents i fan referència a idees diferents. Les persones que tenen un sexe i un gènere diferent són persones trans.

3.2.9. *Sortir de l'armari*

Durant el procés de construcció del corpus, es va definir *sortir de l'armari* 19 vegades [V. § 9.3]. Ha sorprès que, encara que alguns no ho han explicat del tot correctament, tots els infants coneixien el concepte de *sortir de l'armari*. Com que es tracta d'una metàfora, hi havia possibilitats que no sabessin a què fa referència el terme. Les definicions proposades són molt variades, però totes fan servir el verb *dir* per expressar que es comunica una sexualitat o identitat de gènere a algú. També remarquen que després de sortir de l'armari es pot aconseguir alliberament i tranquil·litat. Les idees tòxiques que destaquem d'aquestes fitxes són que la gent no surt de l'armari per vergonya o perquè volen ocultar qui són, així que aquesta informació es capgirarà per expressar-la d'una manera positiva a la definició final.

La representació d'aquesta expressió col·loquial als diccionaris de consulta és baixa, ja que només surt al Termcat, on es defineix com 'revelar, una persona del col·lectiu LGBT, la seva orientació sexual o la seva identitat de gènere' i al DLE sota el lema *salir alguien*

del armario i es defineix com 'declarar su homosexualidad'. La primera definició és completa, però la segona només inclou una part del col·lectiu LGBT. Per tant, de cara a la proposta de definició, es comprovarà que no es perdi informació de la proposta del Termcat, però no es tindrà en compte la del DLE.

Finalment, per a la redacció de la definició, es començarà amb la fórmula «sortir de l'armari és», ja que és la més usada a les fitxes. Quant a la nota, es dirà que és una metàfora, així que és una manera de parlar i no és sortir literalment d'un armari. Considerem important fer aquest apunt perquè als dibuixos hi ha moltes representacions de persones sortint d'un armari. Interpretem que aquests dibuixos representen la metàfora i els nens ja saben que la locució no té un sentit literal, però ho recalcarem per si hi pogués haver cap confusió. La resta de dibuixos són persones amb bafarades informant de la seva sexualitat, així que són adequats i no aporten nova informació en comparació amb les definicions. La primera versió de la definició i de la nota es poden veure a la taula 11 a sota.

Taula 11. Primera versió de la fitxa de *sortir de l'armari*. Font: elaboració pròpia.

sortir de l'armari
Sortir de l'armari és dir amb quin gènere t'identifiques o quina sexualitat tens. Per exemple, si una persona se sent d'un gènere diferent del sexe que té, pot sortir de l'armari i dir que és trans, o, si a una dona li agraden les dones, pot sortir de l'armari i dir que és lesbiana. Les persones del col·lectiu LGBT+ surten de l'armari quan estan preparades per fer-ho i a vegades necessiten una mica de temps abans de comunicar qui són públicament. Després de sortir de l'armari, moltes persones se senten alliberades i més tranquil·les.
Aquesta paraula és una metàfora, és a dir, *sortir de l'armari* és una manera de parlar. Per sortir de l'armari s'ha de parlar amb algú, no s'ha de sortir d'un armari de veritat.

3.2.10. *Trans*

De les 18 definicions de *trans* proposades pels infants de les escoles col·laboradores [V. § 9.3], se'n pot extreure que saben què vol dir la paraula a trets generals, però tenen algunes confusions d'aspectes més concrets. Utilitzen els verbs *sentir-se* i *canviar* per expressar la idea que una persona trans se sent d'un gènere o d'un altre i que hi ha un canvi en la seva expressió de gènere. Quant a les idees que són incorrectes, hi ha nens que parlen de *canvi de sexe* quan s'hauria de parlar de *canvi de gènere*. També hi ha algunes definicions que parlen d'operacions per aconseguir el cos de l'altre gènere,

però, encara que aquesta idea és certa en alguns casos, és una generalització que s'ha d'evitar perquè hi ha persones trans que no s'han operat ni tenen pensat fer-ho. Encara que no s'hagi expressat a les fitxes, com que també hi ha persones trans que prenen medicació i molta gent pensa que totes ho fan, es recalcarà a la definició que tothom que és trans tampoc pren medicacions.

La representació als diccionaris de consulta és quasi completa perquè surt a tots menys al DIDAC. En el cas del DIEC2, a les modificacions del novembre de 2022 es va introduir el terme *trans*, ja que, com es diu a la nota del Termcat, «la forma *trans*, reducció de *transgènere*, tendeix a utilitzar-se com a denominació preferent dins l'àmbit LGBT, atès que es considera més neutra i més inclusiva». En concret, les definicions que proposa el DIEC2 de *transgènere* són 'que s'identifica amb el gènere oposat a aquell que li fou assignat en néixer d'acord amb el seu aparell reproductor' i 'que no s'identifica amb el gènere que li fou assignat en néixer d'acord amb el seu aparell reproductor ni amb les categories tradicionals d'home i dona'. El Termcat fa servir 'dit de la persona que no s'identifica amb el gènere que li va ser assignat en néixer segons les seves característiques biològiques, sigui perquè se sent del gènere contrari o bé perquè la seva identitat no s'ajusta a les categories de gènere tradicionalment establertes' i hi afegeix una nota que diu que *transgènere* «engloba tot el ventall de persones amb identitats de gènere no normatives (transsexuals, queers, persones de gènere fluid, persones agènere, etc.)». Aquestes informacions són paral·leles a allò que es diu a les fitxes, així que en el procés de confecció de definicions es tindrà cura de no deixar informació important fora, però no se n'afegirà de nova.

Finalment, a la proposta de definició, s'optarà per l'inici «una persona trans és» perquè és la més comuna a les fitxes. La nota d'aquesta entrada remarcarà allò que es diu a la nota del Termcat, és a dir, que *trans* inclou tot un ventall de diversitat d'identitat de gènere, fins i tot *no-binari* i, com que aquest terme també és una entrada del vocabulari, s'aprofitarà per relacionar els dos conceptes. Pel que fa als dibuixos, destaquem que hi ha imatges de persones de gènere masculí o femení que tenen una cara trista i després hi ha una fletxa i han canviat de gènere i estan contentes. Per tant, considerem que afegir la informació sobre la felicitat que pot portar fer un canvi de gènere és important. A la taula 12 a continuació es presenta la proposta inicial de definició i la nota d'aquest terme.

Taula 12. Primera versió de la fitxa de *trans*. Font: elaboració pròpia.

trans
Una persona trans és una persona que se sent d'un gènere diferent del sexe amb què ha nascut i fa un canvi per tenir el gènere que vol tenir. Per exemple, algú de sexe femení pot identificar-se amb el gènere masculí i ser un home. Les persones del col·lectiu trans no sempre s'han d'operar ni s'han de medicar perquè poden fer un canvi només en com mostren el seu gènere. El canvi de gènere fa que les persones trans siguin més felices perquè la societat les veu com elles es veuen a elles mateixes.
Les persones trans també formen un col·lectiu que inclou persones transgènere, no-binàries, transsexuals, etc. Cada persona és diferent, però totes les identitats trans tenen un gènere diferent del sexe que els van donar quan van néixer.

3.3. Consideracions generals

Un cop analitzats tots els termes del vocabulari i fetes unes primeres propostes de definició, en aquest apartat comentarem algunes consideracions generals que s'aplicaran a la confecció de definicions final després de consultar els resultats de la valoració del públic general. Les observacions fan referència a la distinció entre *gènere* i *sexe* de què partim, a l'addició de termes al vocabulari i a la categoria gramatical d'alguns termes.

Per començar, volem justificar la distinció que hem fet fins ara entre *gènere* i *sexe*. Encara que pugui semblar que la diferència de significat dels dos termes ja no sigui polèmica, hi ha persones que hi veuen una vinculació semàntica com a sinònims, però, en el marc d'aquest treball, interpretem que tenen significats diferents. Tal com explica l'Instituto Nacional de Estadística (s. d.), «El sexo se refiere al sexo biológico de la persona. Según la OMS, el "sexo" hace referencia a las características biológicas y fisiológicas que definen a hombres y mujeres, mientras que el "género" se refiere a los roles, conductas, actividades y atributos construidos socialmente que una cultura determinada considera apropiados para hombres y mujeres». Per això, en aquest treball tenim especial cura perquè no hi hagi confusions entre els usos dels dos termes i perquè quedi clara la diferència dins de les nostres aplicacions.

Segonament, informem de l'addició de dos termes més al vocabulari, *dona* i *home*, perquè, un cop acabades les definicions, hem observat un possible buit terminològic i hem afegit aquestes paraules perquè es puguin entendre a la perfecció la resta de termes. Com que a les definicions del vocabulari s'utilitzen aquests dos conceptes, hem

pogut construir entrades a partir de les dades ja existents a les fitxes. A les definicions que havia proposat l'alumnat ja hi havia explicacions implícites d'aquestes dues paraules i dibuixos que els representaven, així que no ha sigut problemàtic crear noves definicions. A les taules 13 i 14 hi ha les primeres versions de les definicions amb una nota que aclareix que, en el context del vocabulari, els termes fan referència a persones de totes les edats.

Taula 13. Primera versió de la fitxa de *dona*. Font: elaboració pròpia.

dona
Una dona és una persona de gènere femení.
En aquest vocabulari, quan s'utilitza la paraula *dona* es fa en referència a dones de totes les edats, siguin nenes, noies o senyores.

Taula 14. Primera versió de la fitxa d'*home*. Font: elaboració pròpia.

home
Un home és una persona de gènere masculí.
En aquest vocabulari, quan s'utilitza la paraula *home* es fa en referència a homes de totes les edats, siguin nens, nois o senyors.

Per acabar, una problemàtica que ha sorgit durant la confecció de definicions és la categoria gramatical que tenen alguns termes, ja que estan recollits irregularment en diferents diccionaris i es fan servir com a substantius o adjectius en diferents contextos i per part de diferents parlants. D'una banda, les paraules *asexual*, *bisexual*, *gai*, *homosexual*, *lesbiana* i *trans*, tot i ser adjectius en el seu origen, a vegades s'utilitzen també com a substantius. S'ha optat per definir els adjectius, ja que els diccionaris de referència recullen la majoria dels termes de sexualitats primer com a adjectiu i després com a substantiu. El DLE considera els termes adjectius i hi afegeix la informació «usado también como sustantivo». De totes maneres, per no anul·lar la possibilitat d'ús com a substantiu al vocabulari que proposem, s'ha optat per posar la categoria gramatical «adjectiu i també nom masculí i femení» en aquests casos.

Per poder crear definicions oracionals d'adjectius adequades des d'un enfocament lexicogràfic, s'han comprovat altres diccionaris que segueixen metodologies similars a la de partida per veure com es defineixen els adjectius. El cas més representatiu és el *Collins English Dictionary*, que inclou el diccionari COBUILD i defineix els adjectius amb

les col·locacions que els solen acompanyar. Per exemple, *innocent* es defineix com 'an innocent question, remark or comment [...]' i *smart* com 'smart people and things [...]'. Atkins i Rundell (2008) expressen que aquest recurs evita que s'hagi de posar a què fa referència un adjectiu i facilita la tasca lexicogràfica, ja que no s'ha de recórrer a fórmules més complexes. Aquesta justificació s'alinea amb les necessitats del vocabulari que es proposa perquè tenir l'opció de posar exemples de col·locacions a les definicions i no haver de fer servir fórmules com *relatiu o pertanyent a* fa que les definicions siguin més fàcils d'entendre. A més a més, per evitar crear la impressió que només existeix la col·locació dels termes amb *persona*, les definicions intenten utilitzar-ne d'altres com ara *col·lectiu asexual* o *parella homosexual*.

D'altra banda, el terme *no-binari*, com s'ha explicat a l'apartat 3.2.1, només apareix al Termcat, no a cap altre diccionari oficial i hi apareix com a adjectiu. Per això, a la proposta de definició del vocabulari només tindrà una categoria gramatical. A més a més, els corpus no recullen usos nominals d'aquesta unitat terminològica. Per tant, de la mateixa manera que amb les definicions de les paraules que són adjectius i substantius, se seguirà la metodologia explicada per Atkins i Rundell (2008) i s'exemplificaran diverses col·locacions per mostrar que aquest adjectiu pot acompanyar diversos substantius.

4. Valoració del vocabulari

Per poder valorar la rebuda que les definicions, vam crear un formulari de Google que han respost persones de diverses edats, professions, orientacions sexuals i identitats de gènere. A l'enquesta es demanava l'opinió sobre les definicions i sobre la infografia, i als annexos es poden consultar les preguntes [V. § 9.5] i les respostes [V. § 9.6] que hem rebut. En aquest apartat es discutiran les dades de la secció de valoració de les definicions i a l'apartat sis [V. § 6] les de la infografia.

Per la idiosincràsia del col·lectiu LGBT i les polèmiques que hi ha a l'hora de definir alguns termes, és rellevant observar els resultats de les persones que formen part del col·lectiu i les que no en formen part per separat. Considerem que les persones del col·lectiu, en general, estan més informades i tenen més especialització en els termes que es defineixen en aquest vocabulari que les persones que no formen part del col·lectiu, així que poden tenir observacions o suggeriments que millorin les definicions. De les 150 persones enquestades, 73 —un 48,7 %— van afirmar formar part del col·lectiu LGBT. També analitzarem les dades de mestres i no mestres per separat perquè els mestres d'alumnes de les edats per a les quals està destinat el vocabulari

poden tenir un coneixement més ampli sobre quines definicions podrien ser més fàcils d'entendre. En aquest cas, hem rebut respostes de 32 mestres —un 21,3 %— de les 150 persones que van emplenar el formulari.

4.1. Dades quantitatives

La figura 1 il·lustra les puntuacions mitjanes globals que han rebut les definicions. Totes són puntuacions de vuit, ja que la més baixa és un 8,02 i la més alta, un 8,74. La nota més baixa l'ha rebut *sortir de l'armari* perquè és un terme estigmatitzat i algunes persones han defensat que no hauria de formar part del vocabulari. L'altra paraula que ha rebut més crítica negativa és *asexual* perquè hi ha terminologia que s'havia optat deixar fora del vocabulari, però les persones enquestades les han trobat a faltar. Aquests comentaris es discutiran al subapartat següent, on hi ha explicacions de les notes que han rebut aquestes paraules.

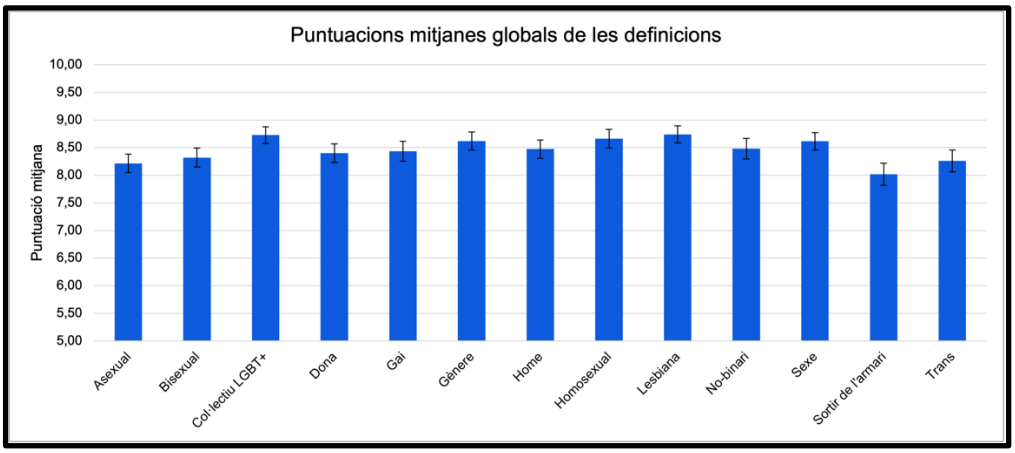

Figura 1. Puntuacions mitjanes globals de les definicions. Font: elaboració pròpia.

La figura 2 mostra les diferències entre les puntuacions mitjanes assolides entre persones del col·lectiu i persones que no en formen part. Es pot apreciar que la majoria de les definicions presenten una puntuació més alta per part de les persones del col·lectiu que no les que ho són. Els casos en què hi ha menys diferència són *asexual* i *sortir de l'armari*, tal com s'havia vist també en les mitjanes globals. Pel que fa al primer terme, la puntuació és més baixa que la de les persones del públic general. Aquest fet es discutirà amb els comentaris [V. § 4.2] que s'han fet a la definició, però aquesta puntuació ve marcada pel coneixement més especialitzat de les persones del col·lectiu. Com que en saben més del terme, poden ser més crítiques amb la proposta que s'havia fet i valorar més negativament l'omissió de certes informacions. Pel que fa al segon terme, *sortir de l'armari*, la puntuació rebuda en comparació a les persones que no són del col·lectiu s'entén perquè hi ha un moviment entre les persones LGBT que intenta desestigmatitzar el col·lectiu i vol deixar de fer servir l'expressió. De totes maneres, en

el marc d'aquest treball, hem prioritzat que els infants adquireixin aquest concepte per si han d'utilitzar-lo o el senten dir. Si bé és cert que es vol fer desaparèixer, encara és un terme en ús, així que no definir-lo seria negatiu des d'un punt de vista lexicogràfic.

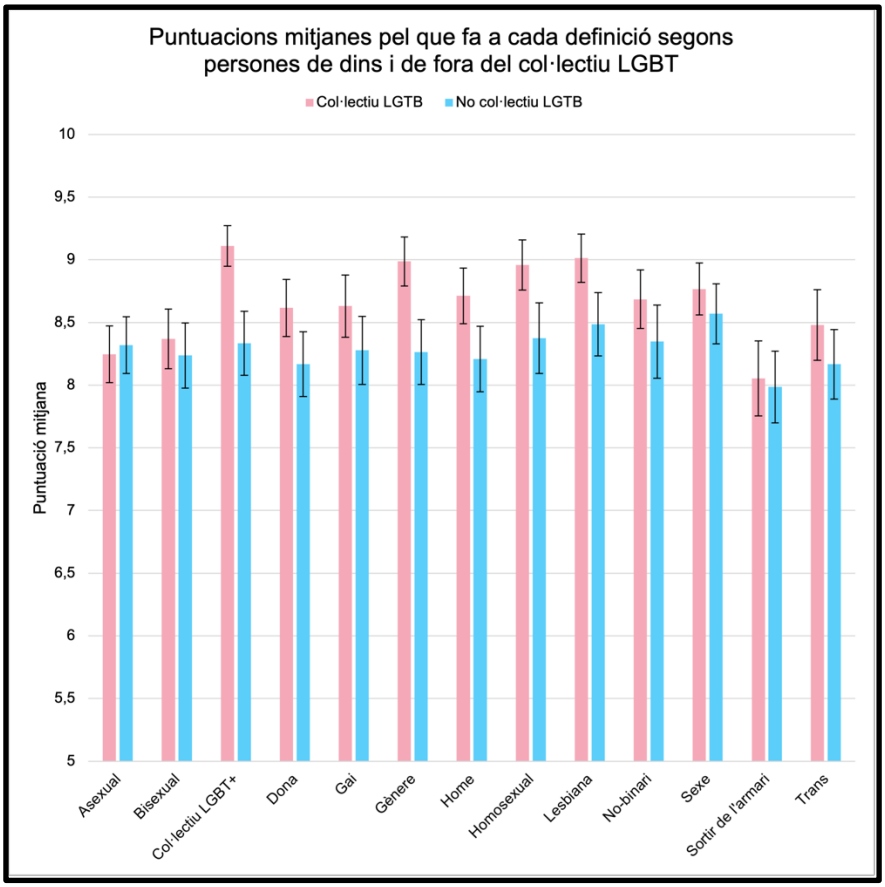

Figura 2. Puntuacions mitjanes pel que fa a cada definició segons persones de dins i de fora del col·lectiu LGBT. Font: elaboració pròpia.

Finalment, a la figura 3 es veu la comparació de les puntuacions mitjanes assolides en funció de si les persones enquestades eren mestres o no. En aquest cas també s'aprecia que la valoració numèrica dels mestres és més elevada en general que la del públic general. L'únic cas en què la valoració de les persones que no són mestres és més elevat que la de les mestres és *bisexual*. Les justificacions que s'exposen de les notes més baixes no mostren uniformitat, sinó que cada persona ha donat arguments diferents. La paraula que té els resultats més similars entre mestres i no mestres és *gai* i els comentaris mostren que és perquè defensen que aquest terme també pot fer referència a dones, però, com s'ha comentat a l'anàlisi [V. § 3.2], el Termcat afirma que en català *gai* normalment només fa referència a homes, a diferència de l'anglès. A part d'aquests dos casos, en general es veu una tendència a valorar més positivament les definicions proposades per part dels mestres que han respost que no les persones que no ho són.

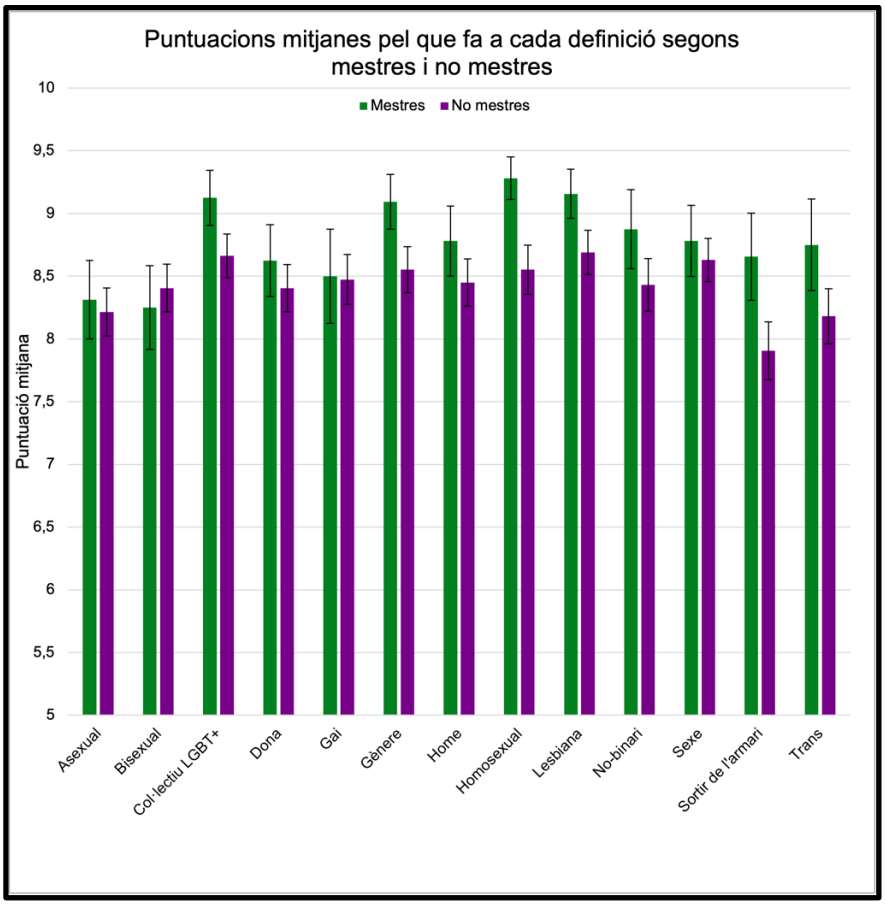

Figura 3. Puntuacions mitjanes pel que fa a cada definició segons mestres i no mestres. Font: elaboració pròpia.

4.2. Propostes de millora de les definicions

Després de la valoració de 0 a 10 de les definicions, a l'enquesta hi havia aquesta pregunta: «Si no t'ha semblat adequada, com la milloraries?». Tenir propostes de millora de les persones enquestades pot aportar noves idees que potser no es recullen en els diccionaris de referència o, també, pot contribuir amb reformulacions d'oracions que potser a partir de les definicions de les escoles no eren possibles. No era obligatori respondre la pregunta, però moltes persones van deixar-hi comentaris. Per motius de temps i espai d'aquest treball, no es podran discutir totes les respostes, així que es comentaran les més rellevants o les que facin propostes de millora adequades per introduir a les definicions proposades. També cal remarcar que hi ha comentaris que no es tindran en compte, ja que mostren tendències d'LGBT-fòbia i comparteixen idees que no segueixen la línia de treball d'aquest vocabulari.

Pel que fa a *asexual*, dels 31 comentaris de propostes de millora, en destaquem tres idees principals. En primer lloc, s'ha criticat l'ús de la locució *fer l'amor* perquè l'amor pot ser moltes coses més enllà del sexe i també perquè podria causar confusions fer servir

tenir sexe i *fer l'amor* a la mateixa definició. Per tant, s'ha optat per canviar-ho per així separar el sexe i l'amor i evitar confusions per l'ús de sinònims en una mateixa definició.

En segon lloc, hi ha hagut molta crítica a la definició perquè l'asexualitat és un espectre i aquesta complexitat no es veia reflectida a la proposta de definició. Considerem que afegir termes com *demisexual* al vocabulari seria proporcionar massa informació de cop a estudiants de primària, ja que hem enfocat el producte com una introducció general al col·lectiu, no una explicació de totes les realitats. De totes maneres, perquè no adquireixin la paraula amb un significat parcial, s'ha optat per afegir *pot ser* i *no totes* per mostrar que l'asexualitat no és igual per a tothom.

En tercer lloc, l'ús de les paraules *homosexual*, *heterosexual* i *bisexual* a la definició no ha estat ben rebut pel públic, ja que no eren les paraules adequades en el context de la definició. S'havia optat per utilitzar aquestes paraules per no introduir-ne de noves com *homorromàntic*, *heterorromàntic* i *birromàntic*, però es tractava d'un ús terminològic inadequat. Per això, hem acceptat la proposta d'un comentari que era dir *homes, dones i persones no-binàries* per evitar utilitzar o haver d'introduir nous termes al vocabulari.

Quant a *bisexual*, de les 36 propostes de millora, només se n'ha extret un canvi per a la definició final, però hi ha dos aspectes que volem discutir de totes maneres. Pel que fa al canvi, s'ha posat *persona* a la segona oració en lloc de *dona*, ja que no es podia interpretar de manera que només les dones poguessin ser bisexuals. Amb aquest canvi s'eviten confusions i, per tant, millora la definició.

Per una banda, diverses persones han afirmat que la definició que proposem és de *pansexual* o *polisexual* i no de *bisexual*. A l'anàlisi de *bisexual* [V. § 3.2.2], havíem explicat la manca de consens dins del col·lectiu quant al significat de cada paraula i havíem expressat que en el marc del treball hem optat per definir *bisexual* i no les altres paraules perquè, com que hi ha confusió terminològica, no volíem confondre també els receptors del vocabulari. Si en el futur s'arriba a un consens sobre aquests termes, només s'hauria de canviar el lema a la paraula elegida i deixar la definició de la mateixa manera.

Per una altra banda, hi ha hagut diverses propostes de canviar *gènere* per *sexe* en aquesta definició. Fer aquest canvi suposaria anar en contra de l'enfocament d'aquest treball i de la tendència de la major part del col·lectiu, ja que de cada cop es parla més del gènere de les persones per qui se sent atracció, i no del sexe, per evitar caure en tendències transfòbiques. Per tant, aquesta proposta no és apropiada en el context del treball perquè es contradiria amb altres definicions i comportaria confusions.

Amb referència a *col·lectiu LGBT+*, partint dels 20 comentaris que han deixat les persones enquestades, es faran tres retocs a la definició. En primer lloc, es canviarà *grup de persones* per *conjunt de persones*, ja que hi ha hagut rebuig a la paraula *grup* en aquest context. S'ha optat per adoptar el descriptor de la definició de *col·lectiu* que s'utilitza al DIDAC, *conjunt*.

En segon lloc, s'ha optat per enumerar totes les orientacions sexuals i identitats de gènere que es defineixen al vocabulari, encara que no formin part de la sigla, i també s'ha canviat *entre d'altres* per *etc.*, ja que alguns comentaris expressaven que s'estaven excloent persones del col·lectiu. D'aquesta manera no s'exclou cap dels col·lectius definits en el producte i es deixa la porta oberta a altres orientacions sexuals i identitats de gènere. Tot i això, alguns comentaris recomanaven enumerar tots els col·lectius o generalitzar i dir que les persones del col·lectiu són les que no encaixen al model cisheterosexual de la societat. Aquestes dues propostes eren massa complexes per introduir a nens de primària, especialment perquè cap dels infants havia expressat aquest tipus d'idees a les fitxes, així que no formen part del seu imaginari.

En tercer lloc, s'ha decidit canviar la sigla del lema i treure-li la *I* perquè *intersexual* no és un terme que surti al vocabulari i també perquè alguns comentaris han expressat que la gent intersexual no és del col·lectiu LGBT. Aquest debat és molt subjectiu i canvia en funció de la persona a qui li demanis, però com que hi ha el signe + a la definició, si algú se sent del col·lectiu i és intersexual, pot formar-ne part, però no es fa encaixar persones que potser no volen formar-ne part.

Amb relació a *dona*, a partir dels 22 comentaris proposats, s'afegirà una oració a la definició. Moltes persones han expressat que era una definició massa curta i fins i tot incompleta. De la mateixa manera, algunes persones han afegit que no només ets d'un gènere, sinó que també t'hi identifiques, i també que s'hauria de dir explícitament que el sexe biològic d'una persona pot ser diferent del gènere. Per això, s'ha afegit l'oració «Una dona es pot identificar amb el gènere femení encara que no sigui de sexe femení» a la definició, ja que considerem rellevant afegir aquestes dues informacions.

En relació amb *gai*, tot i que hi ha 20 comentaris amb propostes, només es farà un petit canvi en la definició. Es canviarà el segon *gènere masculí* per *home* perquè algunes persones han expressat que era una definició innecessàriament complicada i la repetició de *gènere masculí* dues vegades en una oració era massa confosa.

Quatre persones han fet una proposta de millora en què es recomanava afegir que una persona gai també pot ser no-binària, però considerem que afegir aquesta idea a la

definició de *gai* pot causar confusions. Per tant, com que aquest problema també sorgeix en altres definicions d'orientacions sexuals, s'ha optat per afegir una oració a la definició de *no-binari* on es digui que una persona no-binària pot tenir qualsevol orientació sexual.

Respecte a *gènere*, les 22 propostes de millora ens han portat a fer una modificació a la definició. Algunes persones defensen que el verb *sentir-se* per parlar del gènere és l'adequat i d'altres defensen que el verb *ser* és l'adequat. Com que hi ha diversitat d'opinions, a la definició ja s'havia optat per posar *se senten i són*, però un comentari recomanava afegir-hi *per tant*. Aquesta opció és adequada perquè així s'utilitzen les dues fórmules i es dona importància a ser d'un gènere.

Addicionalment, hi ha una tendència en tots els comentaris per afegir més informació sobre la construcció social que és el gènere, però en tots els casos s'empra un llenguatge massa especialitzat o complex per a les definicions d'aquest vocabulari. Com que és una definició d'un concepte difícil, afegir-hi paraules o expressions llunyanes als nens de primària pot dificultar la comprensió.

Quant a *home*, s'han escrit 21 respostes a la pregunta de propostes de millora. En tots els casos s'han expressat les mateixes idees que als comentaris de *dona*, així que també s'afegirà l'oració «Un home es pot identificar amb el gènere masculí encara que no sigui de sexe masculí». Com que es tracta de la mateixa problemàtica explicada prèviament, no desenvoluparem la justificació.

Amb referència a *homosexual*, dels 18 comentaris en traiem un problema principal. La referència a *parella* en la segona oració pot portar a pensar que per ser homosexual s'ha de tenir parella. Per això, s'han seguit les propostes de millora d'alguns comentaris i s'expressarà que «pot ser tant una dona a qui li agraden les dones com un home a qui li agraden els homes».

En relació amb *lesbiana*, els 18 comentaris exposen les mateixes problemàtiques i propostes de millora que a *gai*. Per tant, es canviarà *gènere femení* per *dona* al final de la primera frase i s'afegirà, a la definició de *no-binari*, que una persona no-binària també pot ser lesbiana.

Referent a *no-binari* i als 19 comentaris de l'enquesta, també s'introduiran algunes modificacions a la definició proposada. Tot i això, cal destacar que en aquesta pregunta hi ha hagut alguns comentaris que introduïen idees, però no les desenvolupaven prou per ser comprensibles, així que no s'han tingut en compte. En primer lloc, es canviarà el verb *sentir-se* per *ser* al principi de l'oració. Tot i que també s'ha recomanat utilitzar *identificar-se*, al principi de la definició és més fàcil d'entendre el verb *ser*.

En segon lloc, s'ha reformulat la segona oració perquè hi havia comentaris que afirmaven que el referent del sintagma *d'un gènere o d'un altre* no era clar. També hi ha algunes crítiques perquè aquesta oració reforça la idea que el gènere ve marcat per l'aparença d'una persona, però en el marc d'aquest treball donar més informació als nens facilita la comprensió d'un concepte que pot ser abstracte. Per tant, s'ha girat la informació, però s'ha mantingut l'oració perquè aporta informació rellevant.

En tercer lloc, reprenem els comentaris de *gai* i *lesbiana* que expressaven que no hi havia representació de les persones homosexuals no-binàries a les definicions proposades. Per emplenar aquest buit informatiu, hem afegit aquesta informació en aquesta definició perquè relacionar idees dins el marc mental d'aquest terme és més fàcil que no recordar el significat de *no-binari* en definicions d'orientacions sexuals.

Respecte a *sexe* i a partir de les 20 propostes de millora suggerides, han sorgit algunes mancances de la definició inicial i, per conseqüent, es faran algunes millores. Pel que fa a les mancances, d'una banda, algunes persones troben a faltar la introducció del terme *intersexual* a la definició. Encara que seria un terme adient per a aquesta definició, no podem proporcionar una definició perquè no es va recollir l'imaginari dels nens en el procés de confecció de corpus. A diferència de les paraules *home* i *dona*, *intersexual* no està explicat de manera implícita, així que afegir aquest terme en aquest punt de l'estudi no és possible.

Per altra banda, també hi ha persones que recomanen afegir el concepte *cisgènere* a la definició perquè, com que només es fa referència a *trans*, es podria estar discriminant el col·lectiu trans. De la mateixa manera que amb *intersexual*, no és possible afegir aquesta definició al vocabulari a hores d'ara perquè no s'han recollit dades del coneixement que tenen els infants. De cara al futur, es podria plantejar afegir aquests dos mots al vocabulari.

Pel que fa a les millores, totes són a la segona accepció de la definició. S'ha canviat la primera oració, ja que la fórmula inicial no era gaire genuïna i també es feia servir l'expressió *fer l'amor* que, com s'ha comentat, no és apropiada perquè no té per què fer referència a relacions sexuals. Per tant, la versió millorada de la definició comença amb «el sexe també és l'acció de tenir relacions sexuals».

Quant a *sortir de l'armari*, la paraula que ha rebut la puntuació mitjana més baixa, ha rebut 38 comentaris amb propostes de millora. Moltes de les valoracions negatives es deuen a ideals que conceptualitzen *sortir de l'armari* com una expressió amb un «rerefons pejoratiu», «retrògrada», «antiquada», «que no s'hauria d'ensenyar», «que té

traces d'LGBT-fòbia», «que s'hauria de deixar d'utilitzar», etc. Això no obstant, és un terme que encara es fa servir i és important que els nens tinguin accés a una definició per si algun dia necessiten utilitzar l'expressió o la senten en ús. El fet de saber que aquest concepte existeix pot ajudar a algú a expressar qui és realment, així que és positiu mantenir la definició al vocabulari.

En referència als canvis proposats, n'hi ha de simples com usar *orientació sexual* en lloc de *sexualitat*, afegir *explicar* al principi i canviar *sexe que té* per *sexe amb què ha nascut*, però també hi ha algunes propostes més complexes com les connotacions de la darrera frase de la definició. Hi ha persones que defensen que aquesta idea pot ser falsa perquè hi pot haver repressió quan algú surt de l'armari, però com que la definició diu *moltes persones* i no inclou tothom, és positiu deixar-la perquè pot ajudar algun nen a obrir-se i ser més feliç. Addicionalment, els nens havien expressat aquesta idea a les definicions, així que considerem oportú mantenir-la.

També hi ha algunes propostes d'afegir informació sobre la possibilitat de no sortir de l'armari i viure obertament sense que sigui necessari dir quina orientació sexual o identitat de gènere tens, però definir el contrari de *sortir de l'armari* en la mateixa definició no és recomanable. Una altra idea que s'ha desestimat afegir és que sortir de l'armari no és un esdeveniment que passi només un cop, sinó que les persones del col·lectiu han de sortir de l'armari durant tota la vida en els diferents contextos en què es troben. De la mateixa manera, no hem considerat necessari introduir aquesta idea quan s'està fent una primera introducció al col·lectiu.

Finalment, en relació amb *trans*, els 22 comentaris proposen algunes idees de millora, però també hi ha moltes propostes de canvi que mostren tendències de transfòbia i, per tant, no s'acceptaran a la definició. Quant a les millores, es canviarà el verb *sentir-se* a la primera frase per *ser* i la frase «fa un canvi per tenir el gènere que vol tenir» es modificarà completament i se seguirà el suggeriment d'un comentari. A la tercera oració, s'eliminarà el verb *haver* perquè podia interpretar-se com una obligació i a la quarta i última oració s'afegirà *moltes vegades* al principi de l'oració perquè l'afirmació no és un sentiment que comparteixin totes les persones trans. Encara que alguns comentaris recomanaven eliminar aquesta oració, és adient mantenir-la perquè els nens ho havien il·lustrat als seus dibuixos i és una realitat a una part del col·lectiu trans. Finalment, es canviarà el verb *veure* per *tractar* per evitar confusions perquè a la definició es diu que el gènere no és visible, així que el verb *veure* podia interpretar-se com una contradicció.

Quant a les propostes que no s'ajusten a la línia de treball d'aquest vocabulari, algunes persones que han suggerit que s'afegís que ser trans és tenir un trastorn mental, cosa

que no és certa, ja que des del 2018 l'OMS contempla ser trans com una discordança de gènere, no un trastorn. També s'ha recomanat no introduir idees de diferents identitats de gènere a nens perquè ells no poden saber qui són realment i alguns comentaris neguen que la identitat de gènere d'una persona sigui vàlida per dir si són homes i dones i que només s'ha de tenir en compte el sexe de les persones. Cap d'aquestes propostes es tindran en compte, ja que considerem que són ideals trànsfobs que no tenen cabuda en el vocabulari LGBT.

Per acabar, com que aquesta era l'última pregunta de la secció, hi ha hagut persones que han deixat comentaris generals. N'hi ha de positius, però també n'hi ha que mostren tendències LGBT-fòbiques i expressen que amb aquest vocabulari s'està escampant desinformació i també que la informació sobre la qual es basa el treball no és certa. Tots els comentaris es poden consultar a l'annex amb les respostes del formulari [V. § 9.6]. No obstant això, com que estem fent una aproximació lexicogràfica a la terminologia LGBT des d'una metodologia científica que parteix de definicions de nens i definicions d'entitats oficials, considerem que es tracta d'un treball amb prou suport científic per poder defensar les propostes de definició dels tretze termes amb què estem treballant.

4.3. Definicions definitives

Un cop acabades les anàlisis, resolts tots els aspectes necessaris i fets els canvis extrets del formulari, a continuació es presenten les tretze fitxes en format de taula. La primera fila és el lema; la segona, la categoria gramatical; la tercera, la definició enciclopèdica amb estructures i exemples dels nens i nens; la quarta, la nota, si s'escau, i, la darrera, el dibuix seleccionat com a il·lustració del terme amb el nom del nen o nena que el va proposar.

Taula 15. Fitxa definitiva d'*asexual*. Font: elaboració pròpia.

asexual
adjectiu i també nom masculí i femení
Una persona asexual és una persona que no sent atracció sexual per ningú, és a dir, pot enamorar-se d'algú, però potser no voldrà tenir sexe. A les persones del col·lectiu asexual els poden agradar els homes, les dones i les persones no-binàries i poden tenir parella, però no totes tenen la necessitat tenir sexe.
Júlia

Taula 16. Fitxa definitiva de *bisexual*. Font: elaboració pròpia.

bisexual
adjectiu i també nom masculí i femení
Una persona bisexual és una persona a qui li agraden tots els gèneres, com ara les dones, els homes i les persones no-binàries. Per això, una persona bisexual es pot enamorar i pot estimar persones de qualsevol gènere.
Encara que *bi-* vol dir *dos* a altres paraules, en el cas de *bisexual* no és així. En el passat, quan només hi havia dos gèneres, sí que feia referència al gènere masculí i al femení, però actualment inclou tots els altres gèneres.
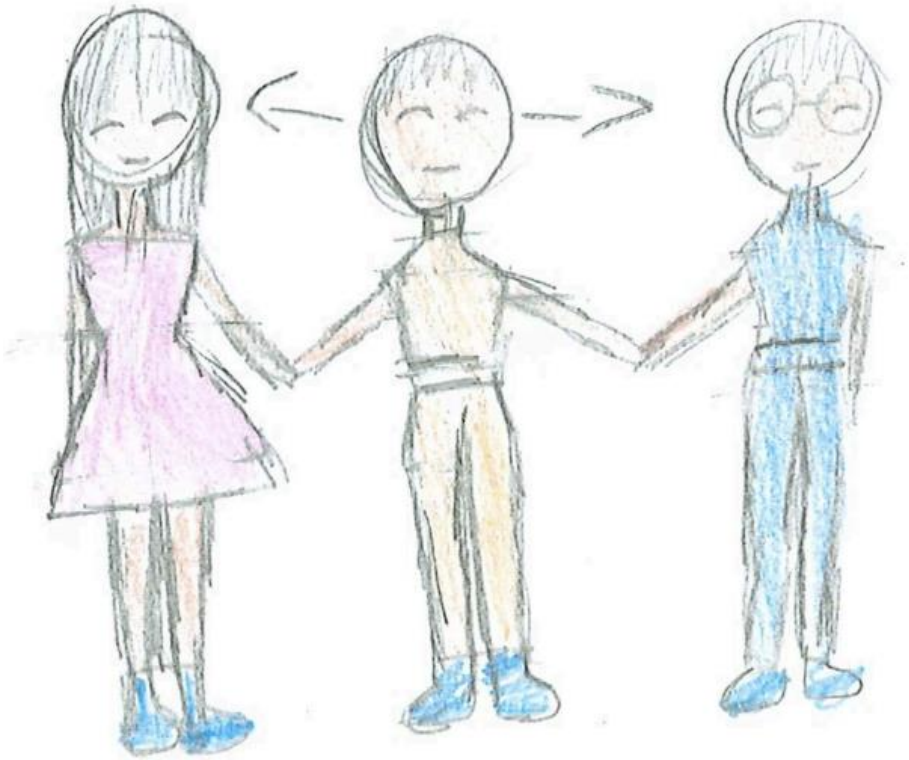 Érika

Taula 17. Fitxa definitiva de *col·lectiu LGBT+*. Font: elaboració pròpia.

col·lectiu LGBT+
nom masculí
El col·lectiu LGBT+ és un conjunt de persones format per persones lesbianes, gais, trans, bisexuals, no-binàries, asexuals, etc. El col·lectiu es representa amb una bandera que està formada pels colors de l'arc de Sant Martí. El dia 28 de juny és el Dia Internacional de l'Orgull LGBT+, un dia que serveix per reivindicar la visibilitat del col·lectiu.
Hi ha persones que utilitzen una sigla diferent de LGBT+ com, per exemple, LGBTI+, LGBTQ+ o LGBTQI+. Aquestes diferències mai són per deixar fora persones del col·lectiu, sinó perquè més persones puguin formar-ne part.
Dilay

Taula 18. Fitxa definitiva de *dona*. Font: elaboració pròpia.

dona
nom femení
Una dona és una persona de gènere femení. Una dona es pot identificar amb el gènere femení encara que no sigui de sexe femení.
En aquest vocabulari, quan s'utilitza la paraula *dona* es fa en referència a dones de totes les edats, siguin nenes, noies o senyores.
Rocío

Taula 19. Fitxa definitiva de *gai*. Font: elaboració pròpia.

gai
adjectiu i també nom masculí
Una persona gai és una persona de gènere masculí a qui li agraden els homes, és a dir, una parella gai està formada per dos homes.
A vegades, aquesta paraula s'escriu *gay* i se sol pronunciar *guei* encara que s'hauria de pronunciar *gai*.
Marina

Taula 20. Fitxa definitiva de *gènere*. Font: elaboració pròpia.

gènere
nom masculí
El gènere és la idea de ser home, dona o d'altres gèneres que hi ha a la societat. A més del gènere masculí i el gènere femení, hi ha persones que se senten i, per tant, són d'altres gèneres com, per exemple, de gènere no-binari. El gènere no es diferencia pel cos de les persones, sinó per com s'identifica o com se sent cadascú.
Encara que moltes persones utilitzen *gènere* i *sexe* amb el mateix significat, s'ha de tenir en compte que són paraules diferents i fan referència a idees diferents. Les persones que tenen un sexe i un gènere diferent són persones trans.
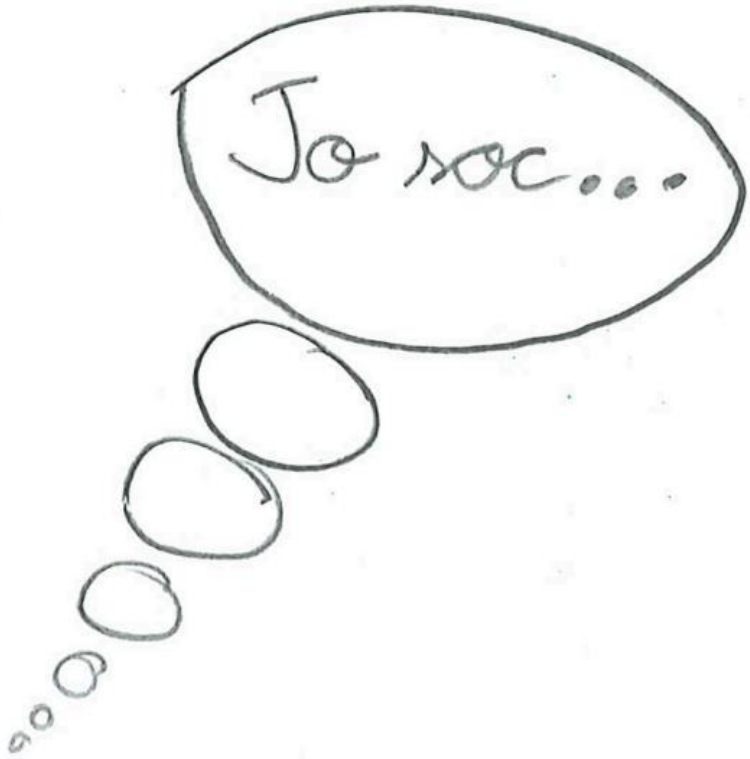 Andreu

Taula 21. Fitxa definitiva d'*home*. Font: elaboració pròpia.

home
nom masculí
Un home és una persona de gènere masculí. Un home es pot identificar amb el gènere masculí encara que no sigui de sexe masculí.
En aquest vocabulari, quan s'utilitza la paraula *home* es fa en referència a homes de totes les edats, siguin nens, nois o senyors.
Guadalupe

Taula 22. Fitxa definitiva d'*homosexual*. Font: elaboració pròpia.

homosexual
adjectiu i també nom masculí i femení
Una persona homosexual és una persona a qui li agraden les persones del seu mateix gènere. Pot ser tant una dona a qui li agraden les dones com un home a qui li agraden els homes. Per això, una dona lesbiana és homosexual i un home gai també és homosexual.
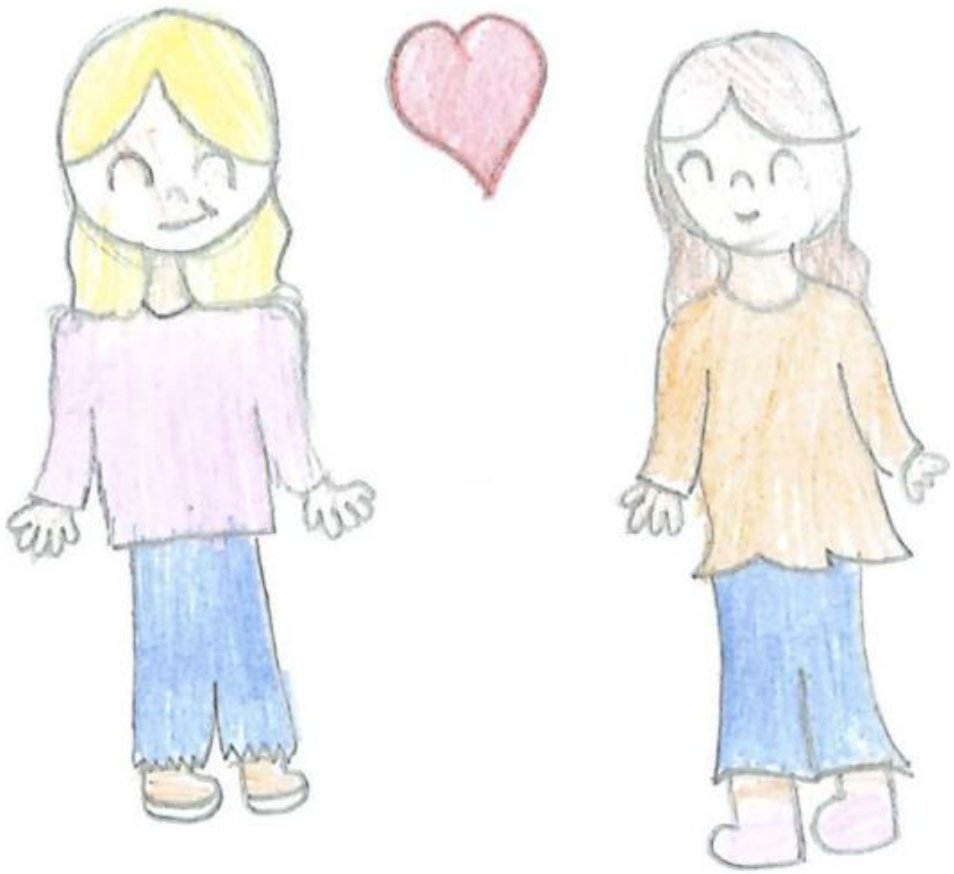 Nerea

Taula 23. Fitxa definitiva de *lesbiana*. Font: elaboració pròpia.

lesbiana
adjectiu i també nom femení
Una persona lesbiana és una persona de gènere femení a qui li agraden les dones, és a dir, una parella lesbiana està formada per dues dones.
Alex

Taula 24. Fitxa definitiva de *no-binari*. Font: elaboració pròpia.

no-binari
adjectiu
Una persona no-binària és una persona de gènere no-binari, és a dir, no és ni un home ni una dona, així que no és de gènere masculí ni femení. Les persones no-binàries poden semblar homes o dones, però no se senten identificades ni amb el gènere masculí ni amb el femení. A més, les persones no-binàries poden tenir orientacions sexuals diferents, així que, per exemple, una persona no-binària pot ser lesbiana si només li agraden les dones.
Quan es parla amb una persona no-binària o d'una persona no-binària se sol utilitzar la terminació *-i* en les paraules que canvien entre el femení i el masculí. Per exemple, es diu *uni germani* i no *una germana* o *un germà*. A més, per parlar d'algunes persones no-binàries, no s'ha de fer servir *ell* ni *ella* perquè usen el pronom *elli*.
Hugo

Taula 25. Fitxa definitiva de *sexe*. Font: elaboració pròpia.

sexe
nom masculí
El sexe és la distinció que es fa entre nen o nena quan neix un nadó en funció de l'aparell reproductor que té. Moltes vegades s'associa el sexe femení amb el gènere femení i el sexe masculí amb el gènere masculí, però a vegades el sexe i el gènere d'una persona no són el mateix. Les persones que no s'identifiquen amb el sexe amb què van néixer formen part del col·lectiu trans. El sexe també és l'acció de tenir relacions sexuals. A vegades es practica sexe per reproduir-se, però altres vegades es pot tenir sexe per plaer sense que s'intenti tenir fills.
Encara que moltes persones utilitzen *gènere* i *sexe* amb el mateix significat, s'ha de tenir en compte que són paraules diferents i fan referència a idees diferents. Les persones que tenen un sexe i un gènere diferent són persones trans.
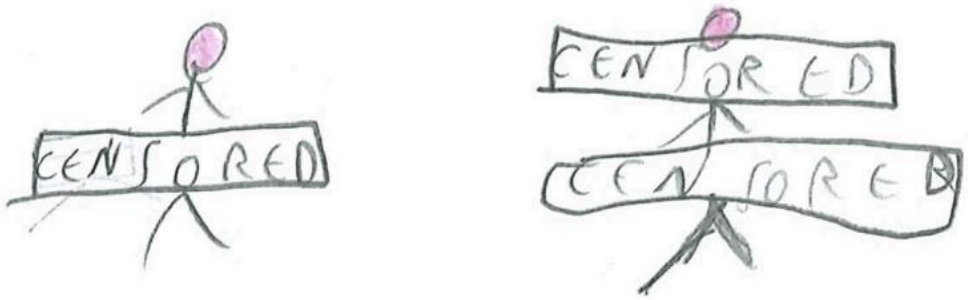   Lluc

Taula 26. Fitxa definitiva de *sortir de l'armari*. Font: elaboració pròpia.

sortir de l'armari
verb
Sortir de l'armari és dir o explicar amb quin gènere t'identifiques o quina orientació sexual tens. Per exemple, si una persona se sent d'un gènere diferent del sexe amb què ha nascut, pot sortir de l'armari i dir que és trans, o, si a una dona li agraden les dones, pot sortir de l'armari i dir que és lesbiana. Les persones del col·lectiu LGBT+ surten de l'armari quan estan preparades per fer-ho i a vegades necessiten una mica de temps abans de comunicar qui són públicament. Després de sortir de l'armari, moltes persones se senten alliberades i més tranquil·les.
Aquesta paraula és una metàfora, és a dir, *sortir de l'armari* és una manera de parlar. Per sortir de l'armari s'ha de parlar amb algú, no s'ha de sortir d'un armari de veritat.
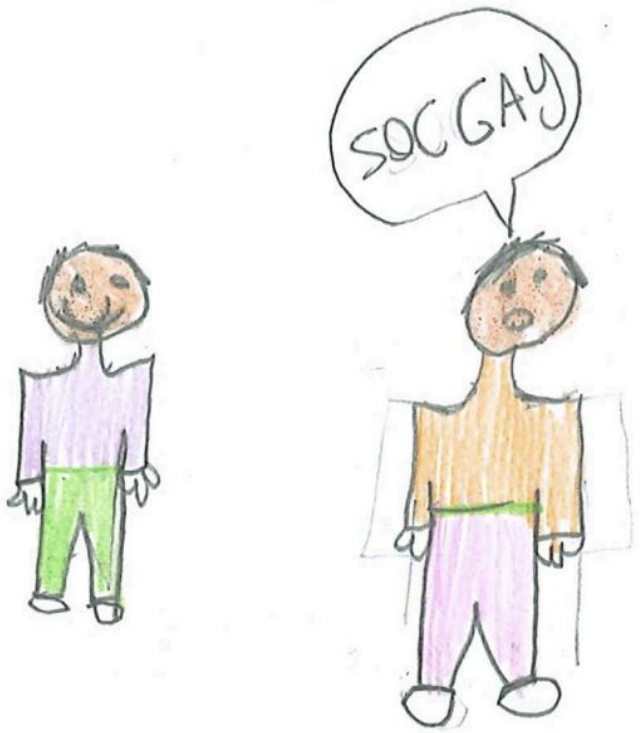 Marc

Taula 27. Fitxa definitiva de *trans*. Font: elaboració pròpia.

trans
adjectiu i també nom masculí i femení
Una persona trans és una persona que és d'un gènere diferent del sexe amb què ha nascut i, a vegades, pot canviar com es mostra al món per encaixar dins el gènere que és. Per exemple, algú de sexe femení pot identificar-se amb el gènere masculí i ser un home. Les persones del col·lectiu trans no sempre s'operen ni prenen medicació perquè poden fer un canvi només en com mostren el seu gènere. Moltes vegades el canvi de gènere fa que les persones trans siguin més felices perquè la societat les tracta com elles es veuen a elles mateixes.
Les persones trans també formen un col·lectiu que inclou persones transgènere, no-binàries, transsexuals, etc. Cada persona és diferent, però totes les identitats trans tenen un gènere diferent del sexe que els van donar quan van néixer.
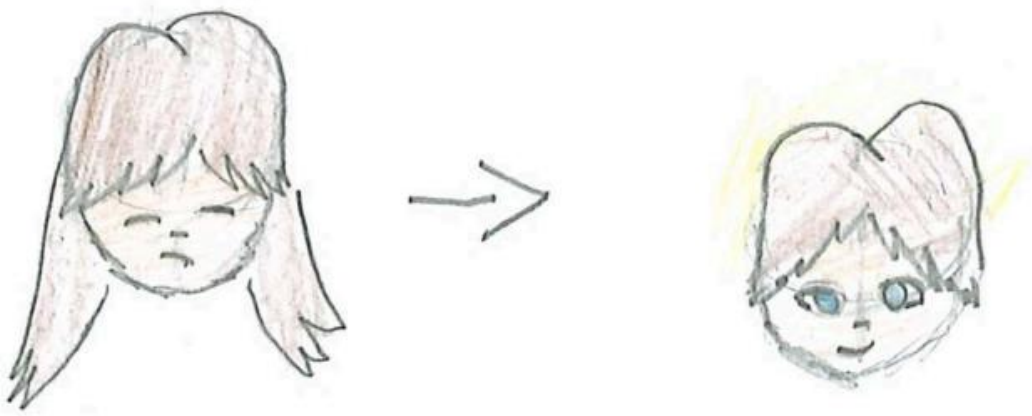 Olga

5. Creació de la infografia

Un cop tancat el procés de confecció de les definicions, en aquest apartat desenvoluparem la infografia sobre el col·lectiu LGBT. S'ha optat per crear-la amb forma de web i es pot consultar a l'enllaç https://marionamengual.wixsite.com/infografialgbt. Confeccionar una infografia a més d'un vocabulari proporciona una eina que permet relacionar els termes del vocabulari i també permet accedir a la informació d'una manera més visual. En aquest apartat exposarem la metodologia i procés de confecció de la infografia, que exposa l'organització de les dades, els aspectes formals de la pàgina web i el procés d'adaptació de les dades.

5.1. Metodologia

A partir de la informació extreta de la literatura del marc teòric, de la confecció del vocabulari i de les definicions finals, dissenyarem la infografia terminològica. Per crear una infografia, s'ha de seguir tot un procés de creació a través d'un estudi per delimitar el tema, l'enfocament, la finalitat, el format, etc. No obstant això, en aquest cas, com que hem creat el vocabulari, aquesta part de l'estudi ja està feta perquè es poden utilitzar les mateixes dades. La infografia partirà de les definicions extretes del primer vessant del treball, tant de les definicions extretes del corpus de les escoles, com de les valoracions del públic. Per resumir els trets definidors de la proposta d'infografia, partim del quadre resum proposat per Vidal-Sabanés (2021) que es pot consultar a la taula 28.

Taula 28. Resum dels trets definidors de la infografia. Font: adaptació Vidal-Sabanés (2021).

Quadre resum	
Tema	Col·lectiu LGBT
Destinataris	Estudiants del tercer cicle de primària i gent de totes les edats
Llengua	Catalana
Finalitat	Didàctica
Format d'edició	Pàgina web interactiva
Informació de les entrades	Categoria gramatical, definició, remissions i il·lustració

5.2. Confecció de la infografia

El disseny d'una pàgina web o d'una infografia se sol fer amb un equip interdisciplinari, però les limitacions de temps i espai d'aquest treball no han permès crear un equip per poder desenvolupar un producte amb totes les característiques necessàries.

Addicionalment, es podrien haver fet estudis per saber quines tipografies, colors i organització d'idees eren més recomanables, però no ha estat possible. De totes maneres, hem pogut arribar a una infografia que respon unes necessitats bàsiques de claredat perquè els nens la puguin entendre. A continuació es presenta l'organització de les dades de la infografia, els aspectes formals que presenta la pàgina web i l'adaptació de les dades que s'ha hagut de dur a terme.

5.2.1. Organització de la informació

La pàgina web té quatre apartats, la pàgina principal, el vocabulari, els dibuixos i el contacte. La infografia es troba a la pàgina principal, amb el nom «Descobrim el col·lectiu LGBT+». Totes les pàgines del web són verticals, és a dir, es llegeixen de dalt a baix, fet que facilita que es pugui seguir la narrativa que es construeix amb les definicions. A part de ser una organització adequada per com es llegeixen els textos, autors com Yildirim (2016) també recomanen seguir una distribució vertical per presentar informació a les infografies.

El primer apartat, la infografia, consta de quatre seccions perquè s'han dividit les definicions del vocabulari en quatre apartats. L'explicació en profunditat d'aquesta transformació es pot veure a l'adaptació de les dades [V. § 5.3.2]. La primera secció es pot veure a la figura 4 i hi apareixen els diferents apartats, el títol de la infografia, la presentació i el funcionament.

Figura 4. Primera secció de la infografia. Font: elaboració pròpia.

El text de la presentació es pot consultar a la figura 5 i el del funcionament a la figura 6. La finestra de presentació serveix per introduir els receptors a la infografia i explicar qui l'ha feta, i la de funcionament, per donar algunes informacions importants. Per introduir les notes de les definicions, vam decidir utilitzar icones que tenen significats diferents i

porten a diferents tipus d'informacions. Una mancança del programa emprat per desenvolupar la infografia és que aquestes icones no es poden activar o moure quan hi passes per sobre, així que escriure explícitament la informació del funcionament facilita un bon ús de la infografia.

Us donem la benvinguda al vocabulari i a la infografia sobre el col·lectiu LGBT+! L'ha fet la Mariona, una estudiant universitària, a partir dels coneixements d'alguns nens i nenes de cinquè de primària de Mallorca. De moment només tenim tretze paraules definides, però no perquè vulguem deixar ningú fora, sinó perquè no hem tingut temps de treballar totes les paraules del col·lectiu LGBT+ a la vegada. Esperem que us agradi la pàgina i que aprengueu molt!

Figura 5. Text de la finestra de la presentació. Font: elaboració pròpia.

- Dins de les explicacions de cada paraula, n'hi ha de subratllades. Si les cliqueu, s'obrirà una finestra que té la definició de la paraula.
- Si trobeu la icona , vol dir que, si hi cliqueu, podreu descobrir més informació sobre la paraula.
- Si cliqueu sobre la icona , podreu veure la bandera del col·lectiu que s'estigui explicant. N'hi ha moltes, veritat?
- La icona conté informacions especialment importants.

Figura 6. Text de la finestra del funcionament. Font: elaboració pròpia.

Sota aquesta informació inicial, hi ha la primera definició, la de *col·lectiu LGBT+*, amb la nota, el dibuix i la bandera. Es va optar per posar aquesta primera definició amb un format diferent de la resta perquè és la introducció a la infografia i, per tant, la definició més important. La figura 7 mostra com és l'entrada.

El col·lectiu LGBT+ és un conjunt de persones format per persones lesbianes, gais, trans, bisexuals, no-binàries, asexuals, etc. El col·lectiu es representa amb una bandera que està formada pels colors de l'arc de Sant Martí. El dia 28 de juny és el Dia Internacional de l'Orgull LGBT+, un dia que serveix per reivindicar la visibilitat del col·lectiu.

Figura 7. Entrada de *col·lectiu LGBT+*. Font: elaboració pròpia.

La segona secció es titula «Orientació sexual: qui t'agrada?» i té les definicions d'*homosexual*, *lesbiana*, *gai*, *bisexual* i *asexual*. A la pàgina hi ha els lemes, les categories gramaticals i les definicions a un costat i a l'altre costat hi ha el dibuix amb l'autor o autora al cantó de baix a la dreta. Les definicions s'intercalen a l'esquerra i a la dreta, fet que fa que el text estigui més espaiat i facilita la lectura. A més, si es consulta la infografia amb un dispositiu amb la pantalla petita, es pot veure el dibuix i la definició alhora, cosa que, si es trobés l'un sobre l'altre, seria més difícil. La figura 8 mostra l'estètica d'aquestes entrades.

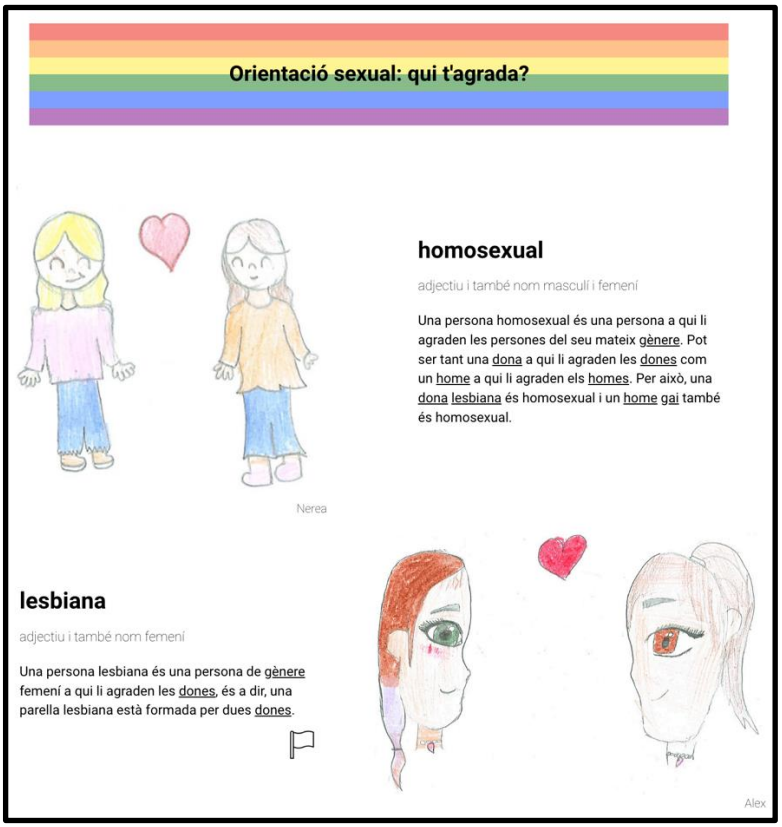

Figura 8. Exemple de la secció de les orientacions sexuals. Font: elaboració pròpia.

La tercera secció té per títol «Identitat de gènere: qui ets?» i té una primera part dins un quadre que remarca la diferència entre *gènere* i *sexe*, com es veu a la figura 9. Aquesta diferenciació és molt important, ja que la majoria de les explicacions de les fitxes confonien els dos termes. Seguidament, hi ha les definicions de *trans* i *no-binari* organitzades de la mateixa manera que a l'apartat d'orientació sexual. Aquest apartat, com es comentarà l'adaptació de les dades [V. § 5.3.2], està molt poc complet i s'hi podrien afegir molts més termes, però dins del marc d'aquest treball no hi havia temps ni espai per confeccionar-ne més.

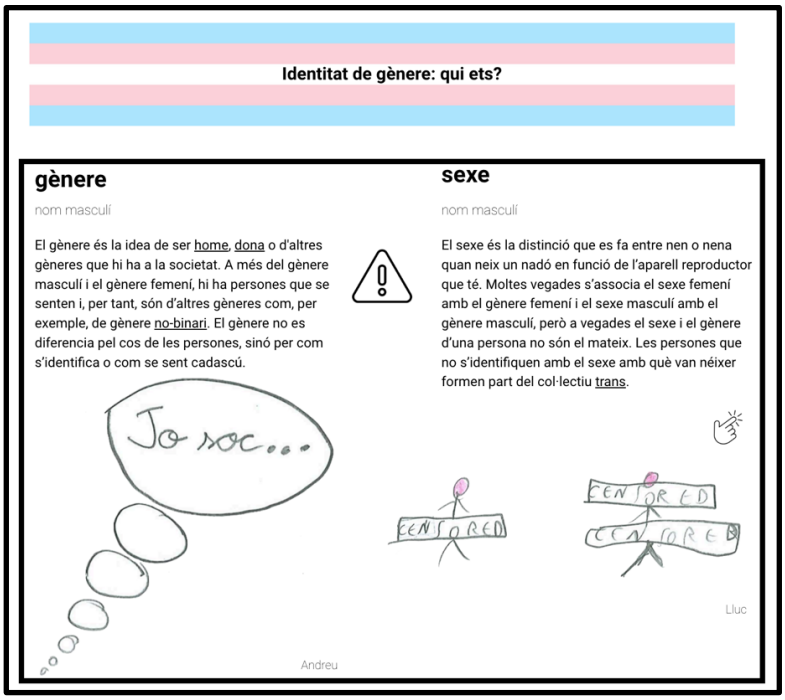

Figura 9. Exemple de la secció de les identitats de gènere. Font: elaboració pròpia.

La quarta i última secció es titula «Sortir de l'armari: en parlem?» i compta només amb la definició de *sortir de l'armari* amb la nota i el dibuix. És un apartat que té poca informació en comparació amb la resta, però com que *sortir de l'armari* és un concepte que afecta tot el col·lectiu LGBT, no es pot encaixar dins cap altre apartat, fet que es comenta a l'adaptació de les dades [V. § 5.3.2]. La figura 10 mostra aquesta secció.

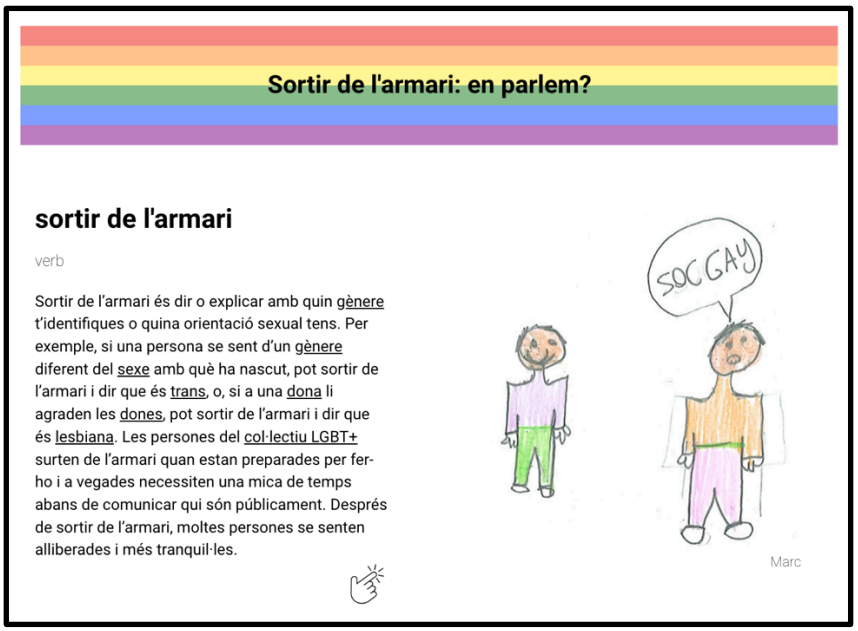

Figura 10. Secció de *sortir de l'armari*. Font: elaboració pròpia.

Pel que fa als altres apartats de la pàgina web, hi ha el «Vocabulari» que té les fitxes presentades a l'apartat 4.3 d'aquest treball en ordre alfabètic. El següent és «Dibuixos»

i, com es pot veure a la figura 11, conté una recopilació d'algunes il·lustracions de les definicions que no s'havien fet servir a les fitxes, però que també són representatives dels termes. Per acabar, hi ha l'apartat «Contacte» que té un text de presentació que explica el treball i proporciona dades de contacte.

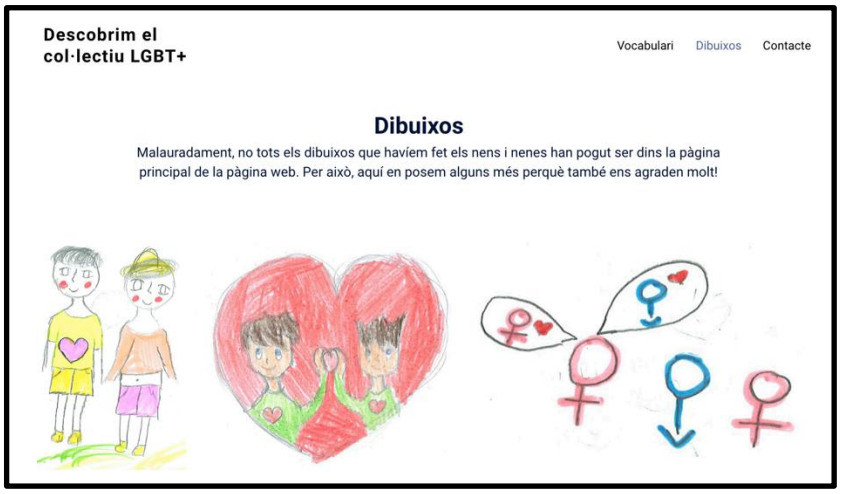

Figura 11. Principi de l'apartat de dibuixos. Font: elaboració pròpia.

5.2.2. Aspectes formals

Pel que fa als aspectes formals de la pàgina web de la infografia, en primer lloc, quant al programa amb què s'ha creat la infografia, després de provar de desenvolupar-la amb diferents programes especialitzats en disseny com Genially o Canva, vam confeccionar una pàgina web sencera perquè permetia més llibertat d'espai i permetia arribar a un producte final més interactiu. A més a més, a una pàgina web es poden crear diferents apartats, cosa que comporta poder incloure el vocabulari sencer en una pàgina i en ordre alfabètic. El programa elegit per desenvolupar el lloc web va ser Wix perquè té un funcionament molt intuïtiu, fet que facilita arribar a un producte final millor.

En segon lloc, en referència a la tipografia, hem optat per la Roboto i les diferents variants de gruix de què disposa el desenvolupador de web utilitzat. Pel que fa a la mida, el cos del text de les definicions, les notes i les categories gramaticals estan escrites amb 17 punts i els títols amb 29. Tot i no haver pogut fer un estudi d'idoneïtat pel que fa a la font elegida, n'hem emprat una que no té serif, cosa que la fa més llegible.

En tercer lloc, pel que fa als colors elegits, n'hem emprat de vius sempre que ha estat possible. Com que les il·lustracions es van escanejar de paper, tenen el fons blanc, així que el fons de la pàgina havia de ser blanc. Per tant, la major part de la infografia té el fons blanc, la lletra negra i els dibuixos dels nens. En canvi, a les parts que no tenen il·lustracions, hem usat els colors de la bandera de l'orgull LGBT. Al principi de la pàgina

principal hi ha un collage fet amb els colors de l'arc de Sant Martí i després les tres seccions estan introduïdes amb la bandera de l'orgull LGBT o amb la de l'orgull trans.

En quart lloc, pel que fa a les paraules enllaçades a finestres amb definicions, s'ha optat per marcar-les amb el text subratllat. Com que són molts termes a cada definició, posar-los amb un color faria que tota la pàgina quedés distorsionada per la combinació de colors. A més a més, vam decidir no enllaçar les paraules del vocabulari dins les finestres que s'obren perquè es crearia certa circularitat si es pogués anar d'una paraula a l'altra dins de les finestres. A la figura 12 hi ha l'exemple de la finestra de *dona*.

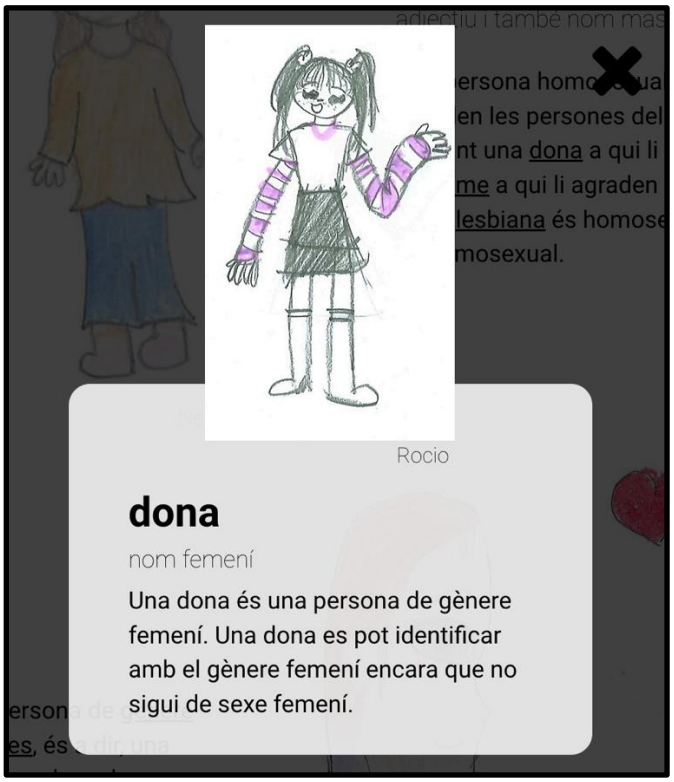

Figura 12. Finestra de l'entrada de *dona*. Font: elaboració pròpia.

En darrer lloc, com s'ha anticipat, hem afegit les banderes dels diferents col·lectius LGBT que en tenen. S'ha partit de les banderes proposades per Human Rights Campaign (s. d.) i s'han afegit en una finestra amb una icona d'una bandera. Afegir aquesta informació és positiu perquè, en l'àmbit lingüístic, proporciona una altra col·locació dels adjectius amb substantius, ja que s'afegeix *orgull gai*, per exemple. Com que les definicions inicials només utilitzaven una o dues col·locacions de l'adjectiu, si se n'afegeix una altra, s'assegura que no s'està acotant el significat de les paraules a *persona gai*, per exemple [V. § 3.3]. Addicionalment, pel que fa als coneixements que aporta la infografia, els receptors que vulguin més informació sobre el col·lectiu podran accedir a les diferents banderes i ampliar coneixements, però si no volen aquesta informació, poden no clicar la icona de les banderes, tal com indica al funcionament que

es presenta al principi de la infografia. Aquesta informació també es troba dins finestres i té l'aspecte que es pot veure a la figura 13.

Figura 13. Finestra de la bandera de l'orgull bisexual. Font: elaboració pròpia.

5.2.3. Adaptació de les dades

El procés d'adaptació de les dades ha resultat més complex del que s'havia previst, ja que les paraules definides al vocabulari són una mostra molt petita de la realitat del col·lectiu LGBT, així que crear una narrativa lògica que relacioni les tretze paraules definides no ha resultat una tasca senzilla. A més a més, els dos termes més amplis del col·lectiu, *orientació sexual* i *identitat de gènere* no estan definits al vocabulari perquè vam considerar durant el procés de selecció de termes que eren massa complexos per demanar definicions. De totes maneres, durant el procés d'adaptació de dades, hem optat per introduir-los als títols dels dos apartats que formen la infografia. S'hi ha afegit un petit aclariment després de cada títol amb forma de pregunta, així que els títols són els següents: «Orientació sexual: qui t'agrada?» i «Identitat de gènere: qui ets?». És una manera d'introduir aquests dos termes a nens dins d'un context que pot ajudar a entendre què volen dir i veure exemples a les definicions de sota.

La següent problemàtica de l'adaptació de dades és que, si hi hagués més paraules de cada grup que forma el col·lectiu LGBT sencer, les dades s'haurien pogut separar en categories, però com que alguns col·lectius només tenen una paraula dins del vocabulari, la tasca organitzativa s'ha dificultat. Per exemple, l'asexualitat és un espectre del grau d'atracció sexual que pot tenir cada persona, i al vocabulari només n'hi ha una. A continuació s'explica la problemàtica d'adaptació de les paraules que han estat més

complexes d'encaixar dins la infografia, *home*, *dona*, *asexual*, *sortir de l'armari*, *trans* i *no-binari*.

En primer lloc, *home* i *dona* no són paraules intrínseques del col·lectiu LGBT, així que no tenen cabuda a la pàgina principal. Com que es van afegir al vocabulari per evitar confusions amb les explicacions dels gèneres, aquests dos termes s'han posat en forma de finestra a la infografia, no a la pàgina principal. Cada vegada que a una definició s'utilitza *home* o *dona*, s'hi pot clicar a sobre i s'obre una finestra amb la definició i la nota del vocabulari. D'aquesta manera, es pot consultar el significat de les paraules, però no surten a la infografia a simple vista perquè no són paraules específiques del col·lectiu.

En segon lloc, *asexual* és un terme que no és ni una orientació sexual ni una identitat de gènere. Com a espectre dins del col·lectiu, podria tenir un apartat propi perquè, si treballéssim amb un corpus més complet, també apareixerien termes com, per exemple, *demisexual*. L'opció de crear un espai per a aquesta paraula sola no encaixava dins les divisions de la infografia, així que vam incloure-la a la secció d'orientació sexual perquè la definició ja deixa clar que una persona pot ser asexual i tenir una orientació sexual alhora. Addicionalment, la inclusió de la segona accepció de *sexe* al vocabulari assegura que la definició d'*asexual* s'entengui.

En tercer lloc, la locució *sortir de l'armari* tampoc no tenia cabuda a les seccions ni d'orientació sexual, ni d'identitat de gènere perquè presenta un ús generalitzat a tot el col·lectiu LGBT. Per això, s'ha optat per fer una secció només per a aquesta paraula al final de la infografia. S'hauria pogut relacionar amb la definició de *col·lectiu LGBT+*, però no encaixava al principi de la infografia perquè la primera entrada ja aporta molta informació. A més a més, afegir aquest terme al final fa una sensació de tancament a la narrativa de la infografia, ja que primer presenta el col·lectiu, després introdueix les orientacions sexuals i les identitats de gènere i finalment obre les portes a sortir de l'armari.

En quart i últim lloc, els termes *trans* i *no-binari* també presenten la mateixa dificultat que *asexual* perquè són dos exemples d'un col·lectiu que té molta més terminologia. De totes maneres, a diferència d'*asexual*, com que són dues paraules i el vocabulari també inclou *gènere* i *sexe* per poder aclarir les confusions de significat que hi havia a les fitxes dels nens, hem creat un apartat d'identitat de gènere que és molt incomplet, però que introdueix el concepte que el gènere no és binari i que no tota la població és cissexual.

Durant l'adaptació de les dades també s'ha hagut d'adaptar com volíem presentar les notes de les deu definicions que en tenen —les úniques que no en tenen són *asexual*, *homosexual* i *lesbiana*—. Les solucions que s'han trobat han estat diverses, ja que cada terme es troba a un lloc diferent de la infografia i té unes característiques diferents. En el cas d'*home* i *dona*, s'ha optat per afegir la informació de la nota a la definició perquè aquestes dues paraules tenen definicions curtes, així que afegir la informació a la nota no suposa cap excés d'informació. Per això, s'ha hagut de canviar el sintagma «en aquest vocabulari» de la nota per «en aquesta pàgina», per adaptar-se al context de la pàgina web.

Quant a *gènere* i *sexe*, com que la nota és la mateixa i serveix per dir que els dos termes no són sinònims, hem decidit posar-la entre les dues definicions amb un símbol d'atenció que està animat quan s'entra a la pàgina per primera vegada. Aquest recurs permet cridar l'atenció dels receptors, fet que fa més probable que consultin la nota i així ens assegurem que reben la informació de la diferència entre els dos termes.

Pel que fa a *bisexual*, *gai*, *no-binari* i *trans*, hem posat la icona d'un dit que clica perquè es pugui accedir a una finestra amb la informació de la nota. Al principi de la infografia, a l'apartat de funcionament, hi ha una petita explicació que indica que, si es clica aquesta icona, es pot descobrir més informació sobre els termes. Aquest recurs també fa que, si alguna persona només vol les definicions principals, no hagi de llegir les notes, ja que si es troba davant d'un terme que no ha vist mai o que no sap què vol dir, poder decidir si vol més informació o no pot facilitar l'assimilació dels significats.

Finalment, la definició de *col·lectiu LGBT+* té un format diferent perquè apareix al principi de la infografia, així que les informacions addicionals també s'organitzen de manera diferent. En aquest cas, les icones es troben a sota del dibuix, no sota la definició, però continuen sent el dit clicant, el símbol d'atenció i la bandera. El dit porta a la finestra amb la nota de la definició, el símbol d'atenció porta a un avís que explica que a la infografia només es parla de realitats que afecten el col·lectiu LGBT i no es defineixen termes com *heterosexual*, i la bandera porta a la finestra de la bandera del col·lectiu.

6. Valoració de la infografia

A més de la valoració del vocabulari [V. § 4], al formulari també hi havia preguntes sobre la infografia. Als annexos es poden consultar tant el formulari [V. § 9.5] com les respostes [V. § 9.6] que van proporcionar les 150 persones enquestades. A continuació, es discutiran les dades de la secció de la infografia, tant pel que fa a les set afirmacions que demanaven el grau d'acord o desacord, com per la pregunta final que demanava

l'opinió general. Així, d'una banda, es comentaran els gràfics que s'han pogut extreure de les dades i, d'una altra banda, els comentaris amb propostes de canvi o valoracions generals.

6.1. Dades quantitatives

Per processar i analitzar les dades d'aquest apartat, hem creat gràfics de barres en què es veu la valoració dels mestres —un 21,3 % de les persones enquestades—en comparació amb la del públic general. Com que la infografia té un receptor concret, de cinquè de primària, la valoració dels mestres és important perquè tenen criteri sobre què és adequat o no per a nens. A continuació es discuteixen individualment les set preguntes del formulari.

La primera afirmació era «La navegació dins la infografia és intuïtiva» i va rebre les qualificacions que es veuen a la figura 14. Com es pot apreciar, una proporció molt elevada dels vots va recaure a l'opció de «totalment d'acord», així que considerem que el funcionament i la navegació dins de la pàgina web són prou intuïtius, i, per tant, no cal fer-hi modificacions. Si ens fixem en les diferències entre mestres i no mestres, no són molt marcades, però sí que hi ha una proporció més elevada de mestres que estan completament d'acord amb l'afirmació, fet que també valorem positivament.

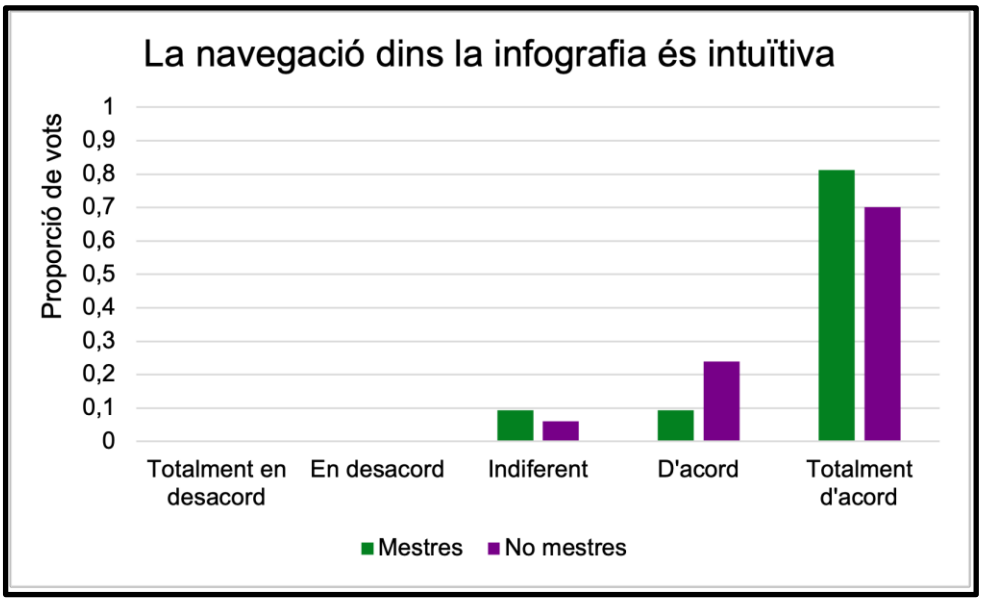

Figura 14. La navegació dins la infografia és intuïtiva. Font: elaboració pròpia.

A la segona afirmació, «La navegació és estèticament bonica», hi va haver les qualificacions de la figura 15. Tot i que, en aquest cas, els vots estan més dividits entre les diferents opcions, també es pot veure una tendència a l'acord amb l'afirmació. En

aquest cas, el criteri dels mestres no és tan rellevant perquè l'estètica de la pàgina no la fa més accessible per nens, però, així i tot, l'han valorat millor que el públic general.

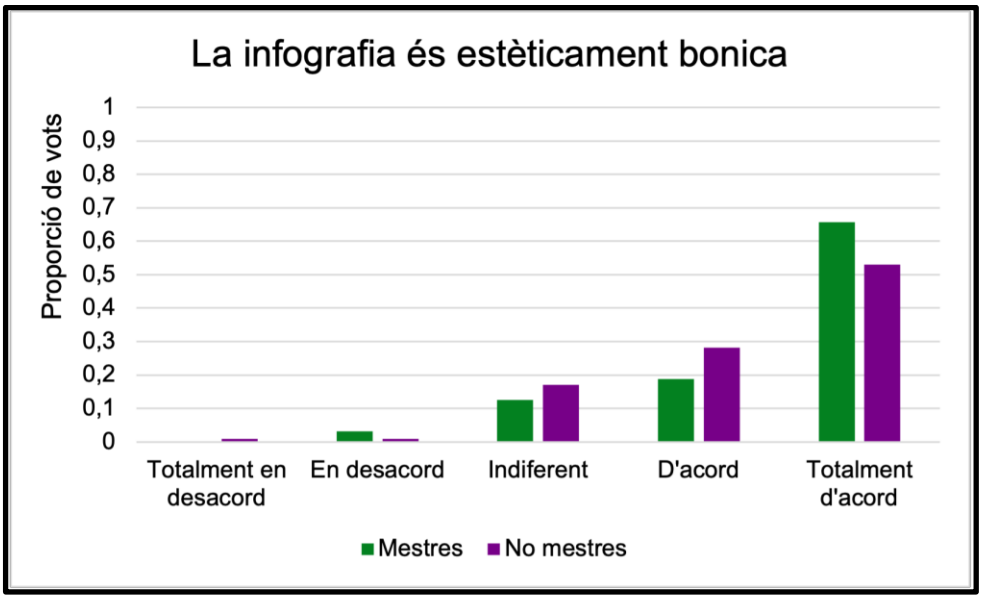

Figura 15. La infografia és estèticament bonica. Font: elaboració pròpia.

Quant a la tercera afirmació, «La informació de la infografia està organitzada de manera clara», hi ha uns resultats molt uniformes, ja que la majoria dels vots estan o d'acord o totalment d'acord amb la informació. A més, els mestres han mostrat, un altre cop, més acord que el públic general. Per tant, tampoc es canviarà l'organització de la infografia perquè ha rebut una valoració positiva. Aquestes dades es poden veure a la figura 16.

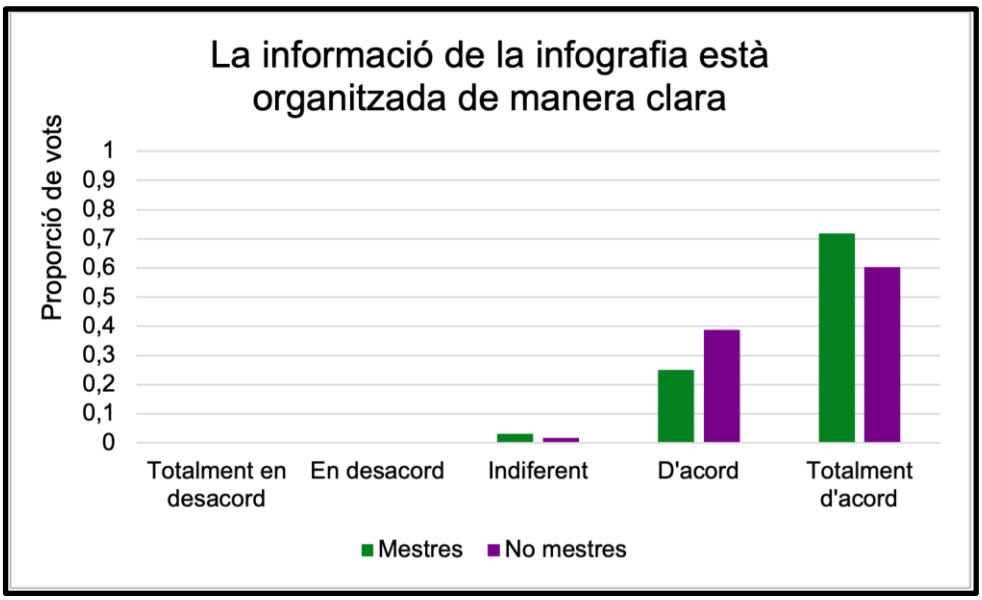

Figura 16. La informació de la infografia està organitzada de manera clara. Font: elaboració pròpia.

La quarta afirmació és «La infografia és adequada per a estudiants del darrer cicle de primària» i també es poden apreciar dades bastant homogènies a la figura 17. Les

persones que estan en desacord són les mateixes que als comentaris han mostrat tendències LGBT-fòbiques, com s'ha vist a les propostes de millora de les definicions [V. § 4.2] i com es veurà als comentaris dels canvis [V. § 6.2]. Pel que han expressat als comentaris, aquestes persones creuen que no s'haurien d'ensenyar aquests termes a l'escola. Quant als mestres, tampoc hi ha molta diferència en les dades, però predomina l'opció de «Totalment d'acord».

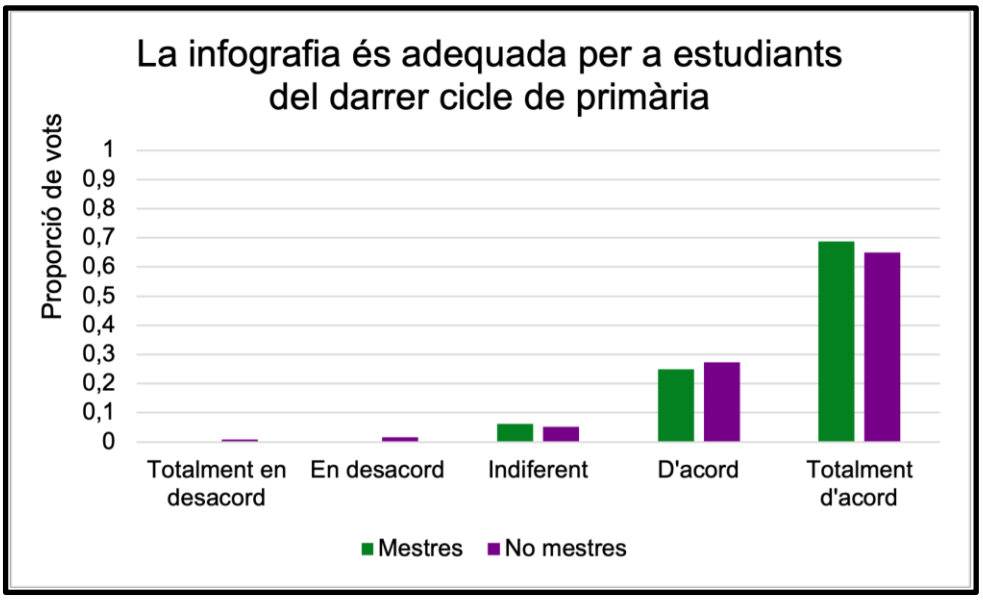

Figura 17. La infografia és adequada per a estudiants del darrer cicle de primària. Font: elaboració pròpia.

La figura 18 mostra els resultats que han sorgit de la cinquena afirmació, «La infografia és un bon recurs per introduir el col·lectiu LGBT+ a nens i nenes». Es pot apreciar que hi ha un increment en la proporció de vots totalment a favor en comparació amb la figura anterior. En aquest cas, les mestres han votat unànimement a favor de l'afirmació, fet que mostra que la infografia és adequada per al públic objectiu.

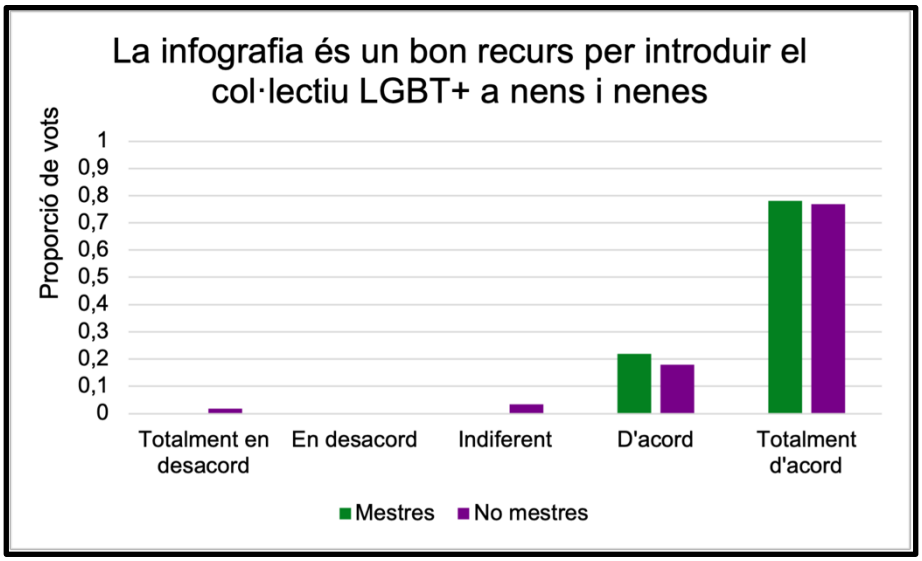

Figura 18. La infografia és un bon recurs per introduir el col·lectiu LGBT+ a nens i nenes. Font: elaboració pròpia.

Quant a la sisena afirmació, «La infografia és un bon recurs per introduir el col·lectiu LGBT+ a persones de totes les edats», com es pot comprovar a la figura 19, hi ha resultats menys uniformes. Com que la infografia està feta per a un destinatari concret, aquests resultats no són sorprenents. De totes maneres, la proporció de vots a favor mostren que podria servir per a algunes persones, però no per a tothom, ja que hi ha persones que ja saben més sobre el col·lectiu LGBT o que poden preferir recursos d'altres característiques.

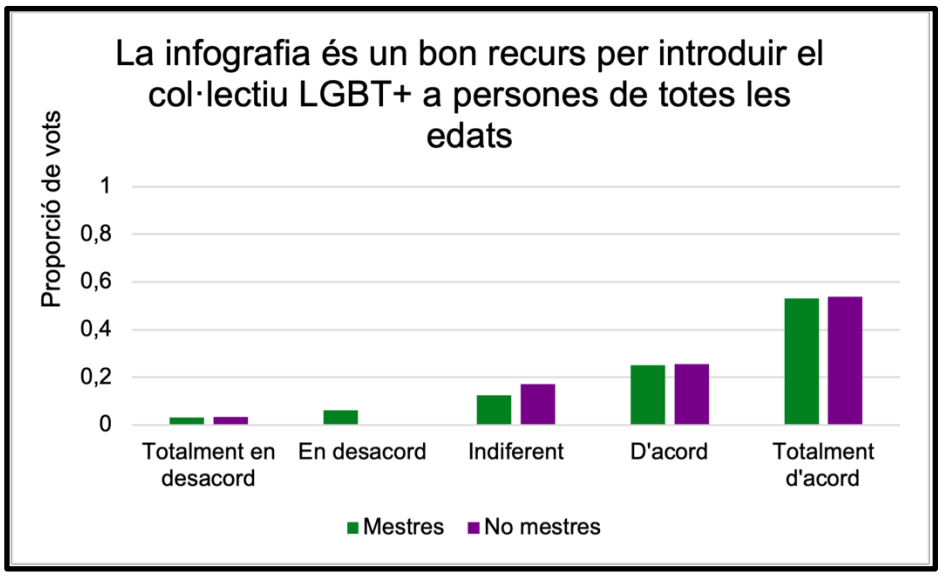

Figura 19. La infografia és un bon recurs per introduir el col·lectiu LGBT+ a persones de totes les edats. Font: elaboració pròpia.

Finalment, la setena afirmació, «La infografia m'ha ajudat a entendre millor alguns conceptes del col·lectiu LGBT+», ha rebut els resultats més heterogenis de totes les afirmacions. Aquests resultats són els esperats perquè gran part de la població ja coneix

els termes de la infografia, però igualment volem recalcar que continua havent-hi una predominança de persones d'acord amb l'afirmació.

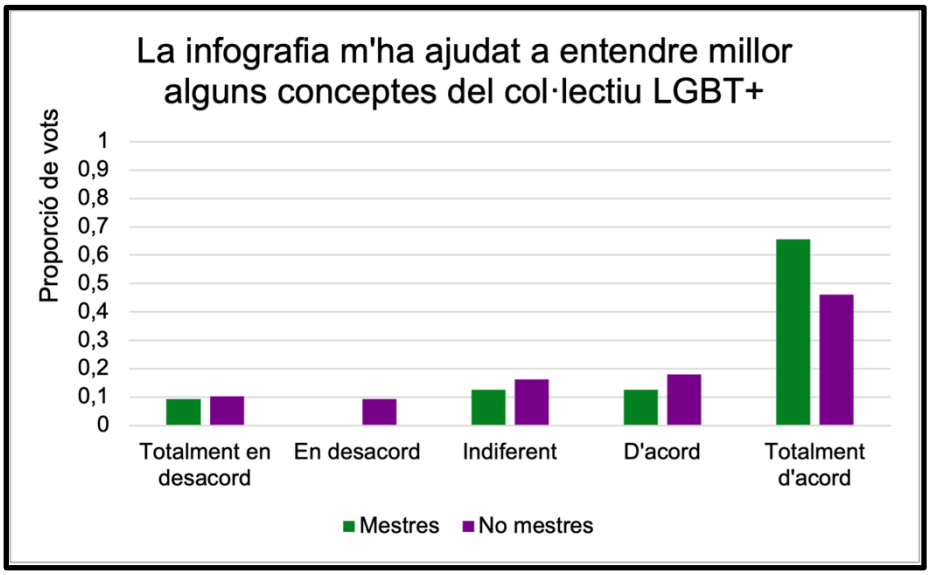

Figura 20. La infografia m'ha ajudat a entendre millor alguns conceptes del col·lectiu LGBT+. Font: elaboració pròpia.

En conclusió, la rebuda de la infografia pel que fa a les dades numèriques és molt positiva. Les persones que han atorgat puntuacions baixes a algunes afirmacions són poques, així que es pot dir que la infografia és un producte que ha tingut bona rebuda entre les persones a qui ha arribat l'enquesta.

6.2. Comentaris dels canvis proposats

Els comentaris de la darrera pregunta en què es deia que, si algú volia afegir alguna idea, ho podia fer a continuació, tenen diverses perspectives i propostes que es poden agrupar en diferents grups. Alguns demanen si es podria adaptar la infografia a dispositius mòbils, cosa que faria el recurs més accessible, però en el marc d'aquest treball no hi ha suficient temps. D'altres suggereixen reorganitzar la infografia i posar *gènere* i *sexe* al principi, però és millor mantenir la definició de *col·lectiu LGBT+* al principi, ja que la infografia pretén introduir el col·lectiu als nens i les definicions de *gènere* i *sexe* hi són per aclarir els conceptes per així poder entendre tots els altres termes, no com a definicions principals.

També hi ha comentaris que critiquen els dibuixos d'*asexual* i *trans* perquè contradiuen les definicions o perquè s'estan alimentant els estereotips de gènere imatges de noies amb el cabell llarg i nois amb el cabell curt. És un apunt encertat, però, com que partim d'un corpus de dibuixos reduït, vam haver de seleccionar les imatges que representaven millor els termes definits. No obstant això, de cara al futur es podria fer una altra recollida

de corpus per aconseguir altres dibuixos i canviar els problemàtics per d'altres més representatius.

Un altre bloc de comentaris proposen afegir termes com *expressió de gènere* o *bigènere*, però no hi ha suficients recursos ni temps en el marc del treball per fer aquesta ampliació. A més, per poder fer créixer el nombre de termes del vocabulari i la infografia, s'hauria de fer un estudi en més profunditat sobre quines paraules seria més recomanable incloure, ja que definir tots els termes del col·lectiu LGBT en una primera introducció seria donar massa informació, fet que faria que dificultaria la interiorització del significat de les paraules.

Per acabar, volem recalcar que, d'una banda, hem rebut comentaris amb marques d'LGBT-fòbia que no hem tingut en compte perquè no eren rellevants per a la millora de la infografia. De totes maneres, es poden consultar a l'annex [V. § 9.6] amb la resta de respostes. Per una altra banda, hi ha hagut diversos comentaris en què s'ha agraït la tasca de difusió i de visibilització que comporten aquests recursos. Que la gent faci aquestes remarques fa veure que és un material que pot ser útil i que la societat encara necessita més divulgació i recursos didàctics sobre el col·lectiu LGBT.

6.3. Infografia definitiva

En resum, la rebuda de la infografia ha estat positiva i algunes de les propostes de canvi no s'han pogut dur a terme per restriccions de temps, però es tindran en compte de cara a futurs projectes. Per tant, la versió final de la infografia no té cap canvi en comparació amb la presentació que s'havia fet a la creació de la infografia [V. § 5].

7. Conclusions

En aquest apartat es discutiran les conclusions a què s'ha arribat a partir de tot el procés de confecció del vocabulari i la infografia LGBT i també es comentaran els objectius i els supòsits de partida per comprovar si s'han complert o no. Com hem anat explicant durant tot el treball, a partir de la metodologia *Jugant a definir la ciència* hem pogut desenvolupar dos recursos didàctics enfocats a un públic infantil que introdueixen una mostra de la terminologia del col·lectiu LGBT.

En primer lloc, si reprenem els cinc objectius que havíem proposat a la introducció, podem afirmar que tots s'han aconseguit. El primer objectiu era crear recursos per introduir el col·lectiu LGBT a infants del tercer cicle de primària i, com s'ha pogut veure durant el treball, s'ha pogut dur a terme. A més a més, s'ha pogut comprovar que sigui un material que tingui una bona rebuda a la societat, així que no només s'ha pogut crear

el material didàctic, sinó que s'ha rebut una primera valoració que mostra que els dos recursos es podrien utilitzar a les aules.

El segon objectiu era entendre l'imaginari infantil existent sobre el col·lectiu LGBT. En aquest cas, també s'ha pogut assolir, ja que l'anàlisi de les fitxes per a la confecció del vocabulari ens ha permès comprovar quins coneixements tenen en general els nens de cinquè de primària que van participar de l'estudi. Els resultats han sigut els esperats perquè hi havia paraules que no coneixien i d'altres que tenien mal conceptualitzades, però en tots els casos van mostrar un mínim coneixement del col·lectiu, és a dir, saben que hi ha persones LGBT, però no dominen totes les realitats que hi ha.

Pel que fa al tercer objectiu, adequar els recursos a les necessitats dels nens, també l'hem pogut assolir perquè hem creat un vocabulari i una infografia a partir de les dades proporcionades per les escoles i, a més a més, les mestres enquestades els van valorar positivament. Addicionalment, com que sempre hem tingut com a base les definicions de les escoles, no ens hem allunyat de l'imaginari dels nens, així que els recursos són adequats.

Quant al quart objectiu, implementar la metodologia *Jugant a definir la ciència* en un àmbit nou, també s'ha aconseguit. Tot i això, cal remarcar que no ha estat una tasca senzilla perquè la metodologia se centra en l'estudi de termes de ciència i medicina, és a dir, treballa amb termes que tenen significats més objectius i són semànticament més específics. En canvi, la terminologia LGBT mostra més variació i és, per tant, més complexa de definir. Com que aquest lèxic és de l'àmbit de la sociologia, hi ha diferents maneres d'entendre les identitats de gènere i orientacions sexuals. Addicionalment, hi ha termes que són problemàtics o polèmics perquè certs col·lectius hi estan a favor o en contra, així que podem afirmar que hem complert l'objectiu, però ha estat una tasca lexicogràfica més complexa perquè hem tractat termes que afecten directament persones i la seva vida.

El cinquè i últim objectiu era introduir els deu termes seleccionats —*asexual*, *bisexual*, *col·lectiu LGBT+*, *gai*, *gènere*, *homosexual*, *lesbiana*, *sexe*, *sortir de l'armari* i *trans*— en forma de vocabulari i infografia. Aquest objectiu no només s'ha assolit, sinó que s'ha superat l'expectativa inicial perquè durant el procés de confecció dels materials s'han afegit tres termes —*dona*, *home* i *no-binari*—.

En segon lloc, pel que fa als supòsits de partida, els dos primers —els nens desconeixeran el significat i tindran interpretacions incorrectes d'alguns termes que hauran de definir— s'han acomplert. En el primer cas, de totes maneres, cal remarcar

que no ha succeït que cap definició dels estudiants no s'apropés a la realitat del terme que es definia, així que hi ha hagut nens que no sabien què volien dir certs termes, però en cap cas hi ha hagut un buit complet en l'imaginari de les escoles amb què hem treballat. En el segon cas, hi ha hagut un nombre elevat d'interpretacions incorrectes d'alguns termes, però, per igual, en cap cas hi ha hagut una mala conceptualització per part de tots els nens.

El tercer supòsit de partida —els nens mostraran tendències d'LGBT-fòbia— no s'ha fet realitat, cosa que valorem molt positivament. Només un nen va fer servir la paraula despectiva *mariquita* en tot el corpus. La baixa mostra d'idees discriminatòries cap al col·lectiu mostra que sembla que no hi hagi un odi directe cap a la diversitat LGBT. Al contrari, sí que hi va haver mostres d'LGBT-fòbia a l'enquesta de valoració, ja que algunes persones van expressar en els comentaris que trobaven que no era adient introduir aquests termes a nens, entre altres comentaris despectius.

En tercer lloc, volem fer paleses les limitacions del treball que en tots els casos no s'han pogut superar per motius de temps i espai. D'una banda, s'hauria pogut presentar un producte final millor si s'hagués treballat amb persones especialitzades en àmbits com l'educació primària, la pedagogia o la psicologia infantil. Si s'hagués creat un equip interdisciplinari, s'hauria pogut fer una acotació de quins termes introduir en un primer diccionari, ja que el coneixement lingüístic i lexicogràfic de què partim no aporta aquest tipus d'informació.

D'una altra banda i de la mateixa manera, s'hauria arribat a un producte final millor d'infografia si s'hagués pogut crear un equip interdisciplinari amb persones especialitzades en disseny de recursos digitals. Des d'haver tingut la possibilitat de confeccionar la infografia des de zero, sense haver d'utilitzar el programa Wix, fins a poder decidir més aspectes de funcionament o estètics, hauria estat millor si s'hagués pogut fer feina en equip.

Finalment, hi ha moltes possibles línies de treball de futur. La primera proposta és ampliar els termes que es defineixen al vocabulari i que surten a la infografia perquè no s'han definit moltes realitats del col·lectiu LGBT. S'hauria de fer un estudi previ de quins termes són més adequats per introduir a estudiants de primària, ja que hi ha alguns conceptes que potser serien difícils d'entendre per desconeixement d'alguns aspectes del món adult, i, per això, un estudi podria aclarir per on seria millor començar. També es podria plantejar fer una ampliació per convertir el vocabulari en un diccionari més global que inclogui realitats de fora del col·lectiu LGBT. La segona futura línia de treball seria treballar el lèxic LGBT en forma de joc, és a dir, es podrien gamificar d'alguna

manera el vocabulari o la infografia i, fins i tot, es podria proposar que els nens fessin una infografia a partir del vocabulari.

En conclusió, la confecció d'un vocabulari i una infografia per introduir el col·lectiu LGBT al currículum d'educació primària ha estat exitosa. Tant perquè la jurisprudència marca que s'ha de treballar la inclusió del col·lectiu LGBT a les aules, com perquè els Objectius de Desenvolupament Sostenible 2030 busquen la reducció de desigualtats, com perquè és un deure social i moral treballar per fer que desaparegui la discriminació cap al col·lectiu LGBT. Així doncs, aquest treball apropa les persones a una societat futura on tothom respecti tothom, sense importar qui estimen o qui són.

8. Referències bibliogràfiques

Atkins, B. T. Sue; Rundell, Michael (2008). *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. 1a ed. Oxford: Oxford University Press.

Breu, Marta. *Diccionari LGTB (lèsbic, gai, bisexual, trans)* [en línia]. 3a ed. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2021. (Diccionaris en línia) <http://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/256/> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Cabré, M. Teresa (dir.) (2001). *DIDAC: Diccionari de català* [en línia]. <https://www.diccionari.cat/didac> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Cabré, M. Teresa (1998). «Elementos para una teoría de la terminología: hacia un paradigma alternativo». *Revista académica del Colegio de Traductores Públicos de la Ciudad de Buenos Aires* 1 (1). 59-78.

Cabré, M. Teresa (1999). *La terminología. Representación y comunicación. Una teoría de base comunicativa y otros artículos*. 1a ed. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

Cabré, M. Teresa (2011). «El principio de poliedricidad: la articulación de lo discursivo, lo cognitivo y lo lingüístico en terminología». *Organon. Revista do Instituto de Letras* 25 (50). 125-152.

Cabré, M. Teresa; Domènech, Ona; Estopà, Rosa (2018). *La Terminologia avui. Termes, textos i aplicacions*. Barcelona: Editorial UOC.

CEIP Anselm Turmeda (2021a). *Projecte Educatiu de Centre* [en línia]. <https://drive.google.com/file/d/1kEZyAC3Pv0FZlhiJ7okYnT-ZaUJmyqeN/view> [Consulta: 1 de juny de 2023].

CEIP Anselm Turmeda (2021b). *Tríptic 2021* [en línia]. <https://drive.google.com/file/d/1qycv5Bu3yoxqN75gSjFpZnznWXxm68M8/view> [Consulta: 1 de juny de 2023].

CEIP de Pràctiques (2016). *Projecte Educatiu de Centre* [en línia]. <https://redols.caib.es/c07002831/wp-content/uploads/sites/49/2021/02/07002831_PEC-2016.pdf> [Consulta: 1 de juny de 2023].

CEIP de Pràctiques (2021). *Tríptic 21-22* [en línia]. <https://redols.caib.es/c07002831/wp-content/uploads/sites/49/2021/04/Nou_Color-triptic-21-22-Pr%C3%A0ctiques.docx> [Consulta: 1 de juny de 2023].

CEIP Gabriel Vallseca (2014). *Projecte Lingüístic* [en línia]. <https://www.ceipgabrielvallseca.net/_files/ugd/541893_aced81efab3d4c12a91f50ffb2ec2871.pdf> [Consulta: 1 de juny de 2023].

CEIP Gabriel Vallseca (2017). *Projecte Educatiu de Centre* [en línia]. <https://www.ceipgabrielvallseca.net/_files/ugd/541893_861e1008352343f2a8d0a58ca020be43.pdf> [Consulta: 1 de juny de 2023].

CEIP Robines (2018). *Projecte Educatiu* [en línia]. <https://concreciocurricularrobines.files.wordpress.com/2019/10/projecte-educ-pec-_18-22_.pdf> [Consulta: 1 de juny de 2023].

CEIP Robines (2021). *Presentació portes obertes 21-22* [en línia]. <https://concreciocurricularrobines.files.wordpress.com/2019/10/projecte-educ-pec-_18-22_.pdf> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Collins (2023). *Collins English Dictionary* [en línia]. <https://www.collinsdictionary.com/> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Constitució espanyola. *Boletín Oficial del Estado* 311.

Costa Carreras, Joan (2022). «L'avaluació de la inclusió de lèxic LGTBI al *Diccionari de la llengua catalana*». *Treballs de sociolingüística catalana* 32. 33-51.

Decret 31/2022, d'1 d'agost, pel qual s'estableix el currículum i l'avaluació de l'educació infantil a les Illes Balears. *Butlletí Oficial de les Illes Balears* 101.

Eribon, Didier (dir.) (2003). *Dictionnaire des cultures gays et lesbiennes*. 1a ed. Paris: Larousse.

Estopà, Rosa (dir.) (2013). *Petit diccionari de ciència*. 1a ed. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Estopà, Rosa (dir.) (2018). *Primer diccionari de medicina il·lustrat*. 1a ed. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Estopà, Rosa (2021). *El diccionario escolar de ciencia: un aliado en el aula*. 1a ed. Sevilla: McGraw Hill.

Fluvià, Armand de (2013). «Orígens i història del moviment homosexual als Països Catalans». *DivÈrsia* 3. 39-63.

Freixa, Judit (2002). *La variació terminològica: anàlisi de la variació denominativa en textos de diferent grau d'especialització de l'àrea de medi ambient*. [Tesi doctoral]. Barcelona: Universitat de Barcelona.

Guerrero Ramos, Gloria; Pérez Lagos, Manuel Fernando (2020). «Neologismos en el ámbito temático LGTB». *Sabir. International Bulletin of Applied Linguistics* 1 (2). 143-176.

Human Rights Campaign Foundation (2019). *Defining LGBTQ+ Words for Elementary School Students* [en línia]. <https://welcomingschools.org/resources/definitions-lgbtq-elementary-school> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Human Rights Campaign (s. d.). *LGBTQ+ Pride Flags* [en línia]. <https://www.hrc.org/resources/lgbtq-pride-flags> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Institut d'Estudis Catalans (2016). *Diccionari de la llengua catalana* [en línia]. <https://dlc.iec.cat/> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Institut d'Estudis Catalans (2022). *Presentació pública de les incorporacions al DIEC del 2022* [vídeo en línia]. <https://www.youtube.com/watch?v=7hIGIjYnU8g&t=2880s> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Instituto Nacional de Estadística (s. d.). *Glosario de Conceptos* [en línia]. <https://www.ine.es/DEFIne/es/concepto.htm?c=4484&op=30081&p=1&n=20> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Jugant a definir la ciència (2018). *Presentació* [en línia]. <http://defciencia.iula.upf.edu/index.htm> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. *Boletín Oficial del Estado* 52.

Mansoa, Pedro Javier Albar (2017). «Infografía didáctica como recurso de aprendizaje transversal y herramienta de cognición en educación artística Infantil y Primaria». *Trayectoria. Prácticas en Educación Artística* 4. 49-66.

Minervini, Mariana Andrea (2005). «La infografía como recurso didáctico». *Revista Latina de Comunicación Social* 8 (59). 1-11.

Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2018). *Glosario de términos sobre diversidad afectivo sexual* [en línia]. <https://www.sanidad.gob.es/ciudadanos/enfLesiones/enfTransmisibles/sida/docs/glosarioDiversidad110418.pdf> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Muñoz-García, Esther (2014). «Uso didáctico de las infografías». *Espiral. Cuadernos del Profesorado* 7(14), 37-43.

Otero i Vidal, Mercè (2009). *La presència LGBT a l'àmbit educatiu: eines per a la informació, la reflexió i la formació. Bibliografies*. Barcelona: Departament d'Acció Social i Ciutadania.

Real Academia Española. *Diccionario de la lengua española* [versió 23.6 en línia]. <https://dle.rae.es> [Consulta: 1 de juny de 2023].

TERMCAT. *Cercaterm* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2016-2017. <https://www.termcat.cat/ca/cercaterm/> [Consulta: 1 de juny de 2023].

University of Connecticut Rainbow Center (2019). *LGBTQIA+ Dictionary* [en línia]. <https://rainbowcenter.uconn.edu/wp-content/uploads/sites/2262/2019/01/LGBTQIA-Dictionary-FINAL-Spring-18.pdf> [Consulta: 1 de juny de 2023].

Vidal-Sabanés, Laia (2021). *La Terminologia en els textos mèdics per a pacients: el cas d'una comunitat virtual de dones amb càncer de mama* [Tesi doctoral]. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.

Yildirim, Serkan (2016). «Infographics for educational purposes: Their structure, properties and reader approaches». *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology* 15 (3). 98-110.

9. Annexos

Els documents de l'annex són en una carpeta de Drive accessible a partir de l'enllaç https://drive.google.com/drive/folders/1TtMFH88TWS6ck2o70bt7ei4OQmLSKf6c?usp=sharing.

9.1. Model de fitxa adaptada del projecte *Jugant a definir la ciència*

El meu diccionari LGTBI

El meu nom: **El meu curs:**

Com li puc explicar què és ..... a un nin o nina que no ha sentit mai aquesta paraula?

Un o una .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Li podries dibuixar?

Figura 21. Model de la fitxa de definició. Font: adaptació del model de *Jugant a definir la ciència*.

9.2. Model d'autorització de les famílies

Benvolgudes famílies,

Soc la Mariona Amengual Obrador, estudiant del Doble Grau en Traducció i Interpretació i Llengües Aplicades de la Universitat Pompeu Fabra a Barcelona. Estic fent un Treball de Fi de Grau que consisteix a conèixer quins són els imaginaris que els escolars tenen sobre algunes paraules relacionades amb la comunitat LGTBI+ i poder elaborar un petit recurs didàctic.

Per això, us voldria demanar que em donéssiu l'autorització per reproduir, si s'escau, els dibuixos o les explicacions que en el marc d'aquest treball ha elaborat el vostre fill o filla. També us vull informar que mai utilitzaré el llinatge del nen o nena, sinó només el nom de pila. Per exemple, si es reproduís la paraula *aire* del recurs amb el dibuix de la Paulina, hi constaria a peu de dibuix: (Paulina, NOM DE L'ESCOLA).

Si voleu més informació, podeu llegir sobre el projecte de recerca *Jugant a definir la ciència*, coordinat per la Universitat Pompeu Fabra. Podeu trobar un exemple de diccionari publicat a la web diccionaridemedicina.app. Allà hi trobareu definicions fetes per i per a nens i nenes i també alguns dels dibuixos que van fer. Els resultats han estat molt ben valorats per la comunitat d'investigadors arreu del món. A més, tenen una utilitat didàctica: serviran a altres nens i nenes i a altres escoles com a recurs per treballar el lèxic. Si creieu que us agradaria saber més coses sobre aquest projecte, podeu consultar la pàgina web: http://defciencia.iula.upf.edu/index.htm.

Moltes gràcies,

Mariona Amengual Obrador

Jo_____,pare/mare/tutor/tutora de _____, dono la meva autorització a la Mariona Amengual Obrador de la Universitat Pompeu Fabra perquè pugui reproduir els dibuixos o les explicacions el meu fill o filla en el seu Treball de Fi de Grau sobre paraules relacionades amb la comunitat LGTBI+.

_____, _____ febrer del 2023

Figura 22. Model de l'autorització. Font: adaptació del model de *Jugant a definir la ciència*.

Per motius de protecció de dades, no adjuntarem les autoritzacions signades per les famílies dels nens que van col·laborar en la confecció de fitxes.

9.3. Fitxes de les definicions de les escoles

A l'enllaç següent es poden consultar les fitxes dels deu termes definits amb els dibuixos. Cada terme està escanejat en un document diferent.
https://drive.google.com/drive/folders/1eL0qKNJvxVKlYpXDVMxGbcdTWWZSGc33?usp=sharing

9.4. Excel amb la transcripció de la informació de les fitxes

A continuació hi ha l'enllaç amb la transcripció de les definicions de les fitxes.
https://docs.google.com/spreadsheets/d/1Am73lh7a0Nqaf-ygQ5F8JENUoEh1utsr/edit?usp=sharing&ouid=105988046531882167546&rtpof=true&sd=true

9.5. Captures de pantalla de les preguntes del formulari

Les preguntes i el format del formulari de Google confeccionat per a l'enquesta es pot consultar a l'enllaç següent:
https://drive.google.com/file/d/1kwxauuh-ooWWCCqUyDOP4pd60lrG-v0x/view?usp=sharing

9.6. Excel amb les dades del formulari

L'enllaç següent porta a l'Excel amb les respostes rebudes en el formulari. Les columnes no tenen el terme definit, així que també presentem les equivalències entre terme i lletra de columna a continuació.
https://docs.google.com/spreadsheets/d/1Cc9aV53UXu6S8uYgLco2RTmNgRbIQt_5/edit?usp=sharing&ouid=105988046531882167546&rtpof=true&sd=true

Taula 29. Equivalències entre el terme i les columnes. Font: elaboració pròpia.

Terme	Columnes equivalents
asexual	B i C
bisexual	D i E
col·lectiu LGBT+	F i G
dona	H i I
gai	J i K
gènere	L i M
home	N i O
homosexual	P i Q
lesbiana	R i S
no-binari	T i U
sexe	V i W
sortir de l'armari	X i Y
trans	Z i AA